GDAŃSK

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA ZA 2016 ROK

+ III. PROGRAM OPERACYJNY INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

SPIS TREŚCI

str. 4 WPROWADZENIE. Strategia Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus wraz z Programami Operacyjnymi są nadrzędnymi dokumentami strategicznymi stanowiącymi podstawy dla zintegrowanego, długofalowego zarządzania rozwojem Gdańska. Niniejszy raport stanowi podsumowanie podjętych w 2016 roku przedsięwzięć wpisujących się w realizację ustalonych priorytetów rozwojowych i służących osiąganiu celów operacyjnych w Programie Operacyjnym Integracja Społeczna i Aktywność Obywatelska.

str. 6 W pierwszej części raportu zaprezentowane zostały FAKTY I LICZBY odnoszące się do wybranych zagadnień odzwierciedlających procesy związane z integracją społeczną i aktywnością obywatelską w Gdańsku.

str. 8 W kolejnej części raportu scharakteryzowane zostały KLUCZOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA ZREALIZOWANE W 2016 ROKU, które, ze względu na stopień trudności organizacyjnych oraz spodziewane wysoce wymierne efekty jakie przyniesie ich wdrożenie w integracji społecznej i aktywności obywatelskiej w Gdańsku, zostały uznane za warte wyróżnienia. W opisie wymienionych działań zaznaczone zostały również nawiązania do wskazanych w Strategii Rozwoju Miasta priorytetów strategicznego rozwoju – czyli wspólnie wypracowane wartości, na których należy budować przyszłość Gdańska.

str. 11 Zasadniczym elementem raportu jest zestawienie DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W 2016 ROKU W RAMACH REALIZACJI CELÓW OPERACYJNYCH Programu Operacyjnego Integracja Społeczna i Aktywność Obywatelska. Wyszczególnienie przedsięwzięć podjętych przez Miasto ukazuje w jaki sposób realizowane są poszczególne cele operacyjne wskazane w obszarze aktywności obywatelskiej i integracji społecznej. Wartym zaznaczenia jest fakt, iż szereg podjętych inicjatyw służy osiąganiu celów operacyjnych z zakresu kilku Programów, co odnotowano (za pomocą ikon reprezentujących Programy) jako powiązania horyzontalne.

str. 38 KOMENTARZ KOORDYNATORA to podsumowanie doświadczeń wynikających z zarządzania wdrażaniem Programu Operacyjnego. Koordynator wskazuje zarówno kwestie, które w największym stopniu przyczyniły się do osiągania celów operacyjnych, jak również wyzwania jakie stoją przed realizatorami założeń Programu w nadchodzących latach..

str. 40 Na końcu raportu, w formie tabelarycznej zaprezentowano jakościowe i kontekstowe WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW OPERACYJNYCH. Wartości wskazane za lata 2012-2016 umożliwiają dokonanie analizy zmian jakie zaszły w wyniku wprowadzonych działań oraz poprzez wspieranie wybranych kierunków rozwojowych.

WPROWADZENIE

Dokumenty strategiczne Gdańska

Strategia Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus oraz jej integralna część, jaką jest dokument **Gdańsk Programy Operacyjne 2023,** stanowią nadrzędne instrumenty zarządzania rozwojem Gdańska. Poprzez wskazane w nich priorytety strategiczne dla Gdańska, dają podstawy do świadomego kształtowania procesów rozwoju Miasta. Ich wdrażanie ma służyć osiąganiu trwałego i zharmonizowanego rozwoju Gdańska oraz systematycznemu podnoszeniu jakości życia w mieście.
Potrzeby rozwojowe Gdańska zostały ujęte w dziewięciu obszarach, które obejmują Programy Operacyjne, tj.: Edukacja, Zdrowie Publiczne i Sport, **Integracja Społeczna i Aktywność Obywatelska,** Kultura i Czas Wolny, Innowacyjność i Przedsiębiorczość, Atrakcyjność Inwestycyjna, Infrastruktura, Mobilność i Transport oraz Przestrzeń Publiczna. Każdemu z Programów przypisany jest Koordynator, który czuwa nad konsekwentnym wdrażaniem założeń i nadaje ton działaniom służącym urzeczywistnieniu celów operacyjnych.

Czemu służy podsumowanie?

Chcemy, by niniejszy raport miał praktyczny wymiar – służył zarówno udokumentowaniu zrealizowanych działań w ramach poszczególnych Programów Operacyjnych, ale również dostarczał wiedzy niezbędnej do zarządzania nimi. Usprawnianie procesów wdrażania rozwiązań, które służą rozwojowi Gdańska, musi opierać się o analizę działań prowadzonych w różnych obszarach życia miasta oraz uwzględniać lokalny kapitał społeczny, czyli pogłębiać aktywną współpracę i umacniać aktywność obywatelską.
Godnym podkreślenia jest fakt, iż realizacja Programów Operacyjnych wzmocniła efekt synergii w działaniach o charakterze interdyscyplinarnym. Oznacza to, iż przy realizowanych projektach podejmowana jest ścisła współpraca międzyobszarowa mająca na celu osiąganie efektów odpowiadających potrzebom wspólnoty gdańszczanek i gdańszczan.

GDAŃSK OD LAT JEST MIASTEM DYNAMICZNIE ROZWIJAJĄCYM SIĘ GOSPODARCZO, INWESTUJĄCYM W INFRASTRUKTURĘ I PODEJMUJĄCYM SZEREG DZIAŁAŃ NA RZECZ PODNOSZENIA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW. W OSTATNICH LATACH ZMNIEJSZA SIĘ LICZBA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE, DOŚWIADCZAJĄCYCH SKRAJNEGO UBÓSTWA, BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW, OGRANICZONY ZOSTAŁ PROBLEM GŁODU BIEDNYCH DZIECI ORAZ BEZDOMNOŚCI ULICZNEJ. POLITYKA SPOŁECZNA, W TYM WSPARCIE RODZIN I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH, JEST JEDNYM Z KLUCZOWYCH PRIORYTETÓW MIASTA. PRZED SŁUŻBAMI POLITYKI SPOŁECZNEJ STOI WIELE NOWYCH WYZWAŃ, JAK POSTĘPUJĄCE STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA, PROBLEMY ZDROWIA PSYCHICZNEGO, ZADŁUŻENIA, MIGRACJE, REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH, WSPIERANIE RODZIN, DOSTARCZANIE OFERTY WYSOCE PROFESJONALNYCH, ZINDYWIDUALIZOWANYCH. GDAŃSK PRAGNIE BUDOWAĆ SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE Z SILNYMI I AKTYWNYMI SPOŁECZNOŚCIAMI LOKALNYMI, SOLIDARNE I OTWARTE, LUDZI REALIZUJĄCYCH SWOJE PASJE, DZIAŁAJĄCYCH BEZINTERESOWNIE NA RZECZ INNYCH.

Koordynator Programu Operacyjnego

Piotr Olech

zastępca dyrektora ds. integracji społecznej
Wydziału Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku

Opiekun merytoryczny
Programu Operacyjnego

Piotr Kowalczuk
Z-ca Prezydenta Miasta Gdańska ds. polityki społecznej

Zespół Programowy

Sylwia Betlej
Agnieszka Buczyńska
Magdalena Chełstowska
Ewa Kamińska
Marcin Męczykowski
Magdalena Skiba
Marianna Sitek-Wróblewska
Grzegorz Szczuka

FAKTY I LICZBY

64,2%

gdańszczan zadeklarowało w 2016 r., że świadczy nieodpłatną pomoc innym osobom spoza bliskiej rodziny.

Źródło: Badanie opinii społecznej przeprowadzone na terenie Gdańska w 2016 r.

Ponad **3,5 tys.** osób podjęło w 2016 r. wolontariat za pośrednictwem Regionalnego Centrum Wolontariatu w Gdańsku.

Źródło: Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku

Ponad **445 tys.** beneficjentów działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe w ramach współpracy z Miastem Gdańsk odnotowano w 2016 r.

Źródło: Sprawozdanie ze współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w 2016 r.

71%

gdańszczan oceniło pozytywnie możliwość realizacji własnych celów życiowych w 2016 r.

Źródło: Badanie „Jakość życia w Gdańsku", 2016 r.

10%

wyniosła frekwencja w głosowaniu na Budżet Obywatelski w 2016 r., była o 0,9 p.p. wyższa niż w 2015 r.

Źródło: Wydział Promocji Informacji i Komunikacji

Ponad **25 tys.** osób wzięło udział w Gdańskich Dniach Sąsiadów w 2016 r., tj. o 7,6% więcej niż w 2015 r.

Źródło: Instytut Kultury Miejskiej

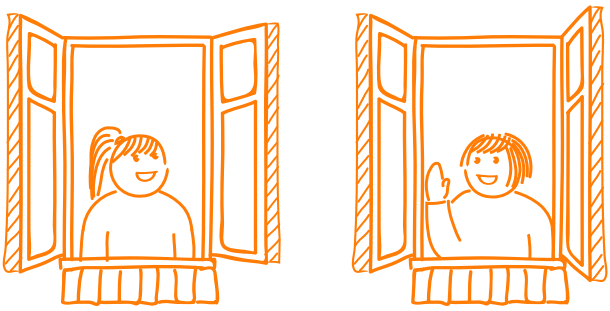

Pierwszy w Polsce panel obywatelski odbył się w Gdańsku w 2016 r.; dotyczył przygotowania Gdańska na wystąpienie ulewnych opadów deszczu w ramach adaptacji miasta do zmian klimatu.

Źródło: Wydział Promocji i Komunikacji Społecznej, Urząd Miejski w Gdańsku

14 rodzin

przypadało na jednego asystenta rodziny w 2016 r.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 r., Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

40,6 mln zł

Miasto Gdańsk przekazało w 2016 r. organizacjom pozarządowym na realizację zadań w ramach otwartych konkursów ofert, tj. o 3,6% więcej niż w 2015 r.

Źródło: Sprawozdanie ze współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w 2016 r.

KLUCZOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA ZREALIZOWANE W 2016 ROKU

1. Reorganizacja systemu pomocy społecznej w Gdańsku

Bardzo ważnym działaniem zrealizowanym w 2016 r. było **utworzenie Gdańskiego Centrum Świadczeń.** Centrum powstało decyzją Rady Miasta Gdańska, przejęło od Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku realizację zadań w zakresie świadczeń rodzinnych, z funduszu alimentacyjnego, wychowawczych, dodatków mieszkaniowych, obniżek czynszowych, dodatków energetycznych, stypendiów i zasiłków szkolnych, świadczeń dla żołnierzy i środków wypłacanych w ramach programu Rodzina 500+. Centrum znajduje się przy ul. Powstańców Warszawskich 25. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie na przestrzeni ostatnich lat realizował szereg działań wychodzących poza ramy określone przez ustawę o pomocy społecznej, a więc adresowanych do szerszej grupy odbiorców niż tylko klienci pomocy społecznej. Celem utworzenia Gdańskiego Centrum Świadczeń było oddzielenie dwóch obszarów – o różnym profilu klientów, charakteryzujących się odmiennymi potrzebami. Takie działanie gwarantuje mieszkańcom odpowiednio świadczone usługi w wyspecjalizowanych placówkach. W ramach reorganizacji, w celu podniesienia skuteczności systemu pomocy społecznej przez efektywniejszą obsługę osób i rodzin korzystających ze wsparcia, w czterech Centrach Pracy Socjalnej MOPR testowano model rozdzielenia pracy socjalnej od świadczeń socjalnych.

ryc. 1. Gdańskie Centrum Świadczeń rozpoczęło działalność w 2016 r.; fot. Arkadiusz Kulewicz

2. Panel obywatelski

Począwszy od Budżetu Obywatelskiego, którego kwota systematycznie rośnie, przez różnorodne formy partycypacji i konsultacji w Gdańsku buduje się społeczeństwo obywatelskie. Nową formą partycypacji i współdecydowania obywateli w sprawach polityki publicznej był pierwszy w Polsce panel obywatelski, poświęcony tematowi „Jak lepiej przygotować Gdańsk na wystąpienie ulewnych opadów deszczu w ramach adaptacji miasta do zmian klimatu".
W panelu obywatelskim zaproszona losowa grupa mieszkańców – reprezentatywna pod względem kryteriów demograficznych, takich jak płeć, wiek, dzielnica zamieszkania czy poziom wykształcenia – podejmuje w sposób demokratyczny decyzje dotyczące zadanej sprawy. Kluczowym elementem panelu obywatelskiego są debata oraz zdobycie przez panelistów wiedzy niezbędnej do podjęcia decyzji. Uczestnicy panelu słuchają wystąpień ekspertów, zapoznają się z merytorycznymi opracowaniami, poznają stanowiska przedstawicieli wyłonionych stron: urzędów, instytucji, organizacji pozarządowych, rad dzielnic, przedsiębiorstw. Co istotne, paneliści mogą sami powoływać ekspertów i prosić o przygotowanie dodatkowych informacji, opracowań niezbędnych do podjęcia decyzji. Panelowi obywatelskiemu towarzyszą otwarte konsultacje społeczne. Efektem pracy panelistów są rekomendacje w danym temacie, które odpowiadają na pytanie – jakie rozwiązanie jest najbardziej korzystne dla lokalnej społeczności? Rekomendacje panelu mają realne przełożenie na podejmowane w mieście decyzje.

ryc. 2. Pierwszy w Polsce panel obywatelski przeprowadzono w Gdańsku w 2016 r.; fot. Dominik Paszliński

3. Model Integracji Imigrantów

Kluczowa dla programu operacyjnego była realizacja działań, inicjatyw i projektów w zakresie równego traktowania i wyrównywania szans grup narażonych na dyskryminację i wykluczenie. Miasto Gdańsk, jako miasto wolności i solidarności, równości i otwartości, opracowało i wdraża politykę zarządzania migracjami na poziomie lokalnym, nazwaną Modelem Integracji Imigrantów. Obejmuje on 11 obszarów życia społecznego: sport, kulturę, społeczności lokalne, zdrowie, mieszkalnictwo, bezpieczeństwo, komunikację społeczną, edukację szkolną, edukację wyższą, pomoc społeczną i pracę. Nad Modelem Integracji Imigrantów pracowało przez rok ponad 150 osób reprezentujących przeszło 80 różnych instytucji i organizacji. Został on zainicjowany oddolnie, a obecnie jest współzarządzany przez środowisko organizacji pozarządowych, w tym przede wszystkim Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek. Dokument został przyjęty Uchwałą Rady Miasta Gdańska z dnia 30 czerwca 2016 r. Od momentu wdrożenia Modelu działalność rozpoczęło miejskie Centrum Informacji i Wsparcia Imigrantów świadczące usługi informacyjne, organizujące kursy języka polskiego, pomoc prawną, doradztwo zawodowe i pomoc uchodźcom. Przy prezydencie utworzono pełniącą funkcję doradczą Radę Imigrantów i Imigrantek, w Gdańskim Urzędzie Pracy powstał Referat ds. Zatrudniania Cudzoziemców, w Urzędzie Miasta zatrudniono inspektorów ds. migracji. Rozpoczęto także szkolenia w zakresie kompetencji międzykulturowych kadr miejskich instytucji i organizacji. Prowadzone są także działania edukacyjne i kampanie społeczne promujące solidarność społeczną i otwartość na inne kultury.

ryc. 3. Spotkanie inaugurujące prace wdrożeniowe Modelu Integracji Imigrantów w Gdańsku; fot. Dominik Paszliński

DZIAŁANIA PODJĘTE W 2016 ROKU W RAMACH REALIZACJI CELÓW OPERACYJNYCH

Cel operacyjny III.1. Zwiększenie potencjału rozwojowego społeczności lokalnych, rodzin i osób.

8,3 tys.

Blisko 8,3 tys. dzieci uczestniczyło w 2016 r. w Akcji Lato oraz Akcji Zima, tj. o 4,5% mniej niż w 2015 r.

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu Miasta Gdańska za 2016 r.

Powiązanie z Programem Operacyjnym Edukacja

→ W okresie wakacji letnich oraz ferii zimowych, w czasie wolnym od nauki szkolnej, uczniowie gdańskich szkół mogą korzystać z bogatej oferty zajęć odbywających się w ramach **Akcji Lato** oraz **Akcji Zima.** Inicjatywa ta pozwala młodym ludziom realizować hobby i zainteresowania, przyczynia się do rozwoju osobistego mieszkańców oraz służy wspieraniu rodziny. Oferta przygotowywana w ramach Akcji Zima powstała w porozumieniu z członkami Forum Rad Szkół i Rad Rodziców; co ważne, zajęcia po raz pierwszy odbywały się we wszystkich dzielnicach, co poprawiło ich dostępność. Oferta obejmowała zajęcia sportowe, kulturalne, naukowe oraz kreatywne. Partnerami akcji były: Gdański Ośrodek Sportu, Gdański Archipelag Kultury, Centrum Hewelianum, Europejskie Centrum Solidarności oraz placówki oświatowe i wychowawcze. W Akcji Lato uczestniczyło 30 szkół i placówek oświatowych organizujących zajęcia w formie półkolonii, z co najmniej 8-godzinną opieką nad dziećmi; były to m.in. zajęcia sportowe, plastyczne, teatralne i naukowe. W sumie w szkołach i placówkach oświatowych zaplanowano 15,5 tys. godzin zajęć. Ofertę przygotowały także Gdański Ośrodek Sportu, Gdański Ośrodek Kultury Fizycznej, szereg instytucji kultury, sztuki i nauki, w tym m.in. Centrum Sztuki Współczesnej „Łaźnia", Muzeum Narodowe w Gdańsku, Gdańska Galeria Miejska, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, a w ramach konkursów grantowych zajęcia i półkolonie przygotowały także organizacje pozarządowe.

137

137 inicjatyw zrealizowano w ramach funduszu senioralnego, młodzieżowego i kulturalnego w 2016 r., tj. o 10 więcej niż w 2015 r.

Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku

- Projektami wspierającymi rozwój osobisty oraz oddolne inicjatywy mieszkańców są **Gdański Fundusz Senioralny** i **Gdański Fundusz Młodzieżowy** – oba realizowane w zbliżonej formule. Wychodząc z oddolną inicjatywą, mieszkańcy mogą uzyskać dofinansowanie w wysokości maksymalnie 500 zł na realizację działań na rzecz mieszkańców, lokalnej społeczności, czy własnej grupy rówieśniczej. Taka forma aktywności społecznej pozwala realizować im własne pasje, hobby, zainteresowania, wzmacnia kapitał społeczny, jest sposobem na kreatywne spędzenie wolnego czasu, szczególnie w przypadku młodzieży pozwala rozwinąć kompetencje społeczne i organizacyjne. W 2016 r. na konkurs w ramach Gdańskiego Funduszu Senioralnego (VII edycja projektu) spłynęły 94 wnioski, z czego komisja konkursowa wyłoniła do realizacji 66 inicjatyw. Fundusz na 2016 r. był ukierunkowany na realizację projektów z obszaru zdrowia, edukacji, wsparcia społecznego oraz aktywności obywatelskiej. W ramach Gdańskiego Funduszu Młodzieżowego zrealizowano 49 projektów o różnym charakterze (aktywność sportowa, artystyczna, ekologiczna, wolontariat, praca z dziećmi).

Powiązanie z Programem Operacyjnym Edukacja

- Odpowiedzią na potrzebę rozwoju osobistego gdańszczan chętnych do zdobywania nowej wiedzy i umiejętności w jesieni życia jest działająca od 2012 r. **Gdańska Akademia Seniora** prowadzona przez Fundację Inicjatyw Społeczno-Kulturalnych FORUM. Seniorzy mogą uczestniczyć w cyklicznych zajęciach z edukacji prozdrowotnej, bezpieczeństwa prawnego i finansowego, obsługi komputera i nowych technologii. Ofertę dla seniorów uzupełnia **Gdański Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Gdańskim, Uniwersytet Trzeciego Wieku Ateneum – Szkoły Wyższej w Gdańsku** oraz **Oruński Uniwersytet III Wieku** – projekt wyłoniony w ramach Budżetu Obywatelskiego. Seniorzy mogą nie tylko realizować swoje zainteresowania, ale także działać społecznie i nawiązywać nowe znajomości.
- Rodziny w Gdańsku mogą liczyć na wsparcie m.in. w postaci **Karty Dużej Rodziny** (karta Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej – projekt ogólnopolski) oraz **Karty Dużej Gdańskiej Rodziny** w ramach programu **Duża Gdańska Rodzina.** Pierwsza z nich upoważnia m.in. do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz korzystania z ulg partnerów publicznych i prywatnych; druga – do **bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską** organizowaną przez Zarząd Transportu Miejskiego oraz korzystania z ulg lokalnych partnerów projektu. W 2016 r. wydano w Gdańsku 4203 karty ogólnopolskie i 3149 kart gdańskich.
- W 2016 r. ułatwiono dostęp do informacji o punktach świadczenia usług społecznych. Internetowy **Interaktywny Plan Gdańska** poszerzono o informacje dotyczące miejsc świadczenia poszczególnych usług. Na mapie znaleźć można m.in. placówki edukacyjne, podmioty świadczące usługi medyczne, obiekty sportowe i rekreacyjne. Strona internetowa stała się narzędziem, które może służyć mieszkańcom do poszukiwania informacji o lokalnych usługach, a pracownikom samorządowym – do zarządzania nimi.

62,9% gdańszczan pozytywnie ocenia wpływ obecności cudzoziemców na rozwój Gdańska.

Źródło: Badanie opinii społecznej zrealizowane w Gdańsku w 2016 r. na zlecenie Urzędu Miejskiego w Gdańsku

- **Gdański Model Integracji Imigrantów** to pierwszy w Polsce tego typu dokument, przyjęty uchwałą Rady Miasta Gdańska 30 czerwca 2016 r. Opracowany przez interdyscyplinarny, międzysektorowy zespół przedstawicieli różnych podmiotów i środowisk, wskazuje główne obszary i kierunki działań prowadzenia skutecznej i efektywnej polityki integracyjnej imigrantów w samorządzie lokalnym. Model Integracji Imigrantów stanowi odpowiedź na narastające procesy migracyjne. Przyjęcie dokumentu pozwoli prowadzić uporządkowane i odpowiedzialne działania w perspektywie najbliższych lat oraz wykorzystać potencjał, który niosą ze sobą nowi mieszkańcy Gdańska. W 2016 r. wprowadzono usługi wyrównujące szanse cudzoziemców (kursy językowe, informacja, doradztwo zawodowe, wsparcie, konsultacje prawne). Przeprowadzono także szkolenia kompetencji międzykulturowych i integracji cudzoziemców w grupie urzędników i innych pracowników instytucji publicznych czy organizacji.
- **Nieodpłatna pomoc prawna** to forma wsparcia rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej, potrzebujących wsparcia. Mieszkańcy Gdańska będący klientami pomocy społecznej mogli korzystać z nieodpłatnych porad prawnych świadczonych w 14 punktach obsługi prawnej prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w porozumieniu z Okręgową Radą Adwokacką i Radą Okręgowej Izby Radców Prawnych oraz w 4 punktach prowadzonych przez organizacje pozarządowe.
- Miejscem akceleracji i realizacji lokalnej aktywności społecznej były domy sąsiedzkie. W 2016 r. działało w Gdańsku 13 domów sąsiedzkich, w których realizowano dziesiątki warsztatów, spotkań, projektów dla mieszkańców w każdym wieku i o różnych zainteresowaniach. Domy sąsiedzkie są miejscem spotkań i integracji lokalnej społeczności, budują kapitał społeczny, tworzą przestrzeń realizacji hobby i zainteresowań gdańszczan. W 2016 r. powstały **dwa nowe domy sąsiedzkie:** w dzielnicy **Piecki-Migowo** (w gmachu przychodni Morena, ul. Jaśkowa Dolina 105) oraz w dzielnicy **Siedlce** (Dom Sąsiedzki „Zakopianka", ul. Zakopiańska 40).

ryc. 4. Nowy dom sąsiedzki w dzielnicy Piecki-Migowo; fot. Dominik Paszliński

- Zwiększono dostępność usług z obszaru pomocy społecznej w ramach **Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.** W 2016 r. zrealizowano pilotażowy program **Gdańsk Cię Wspiera.** Osoby korzystające z programu otrzymały wsparcie lekarza psychiatry, internisty, psychologa klinicznego, psychoterapeuty i pracownika socjalnego, a w razie potrzeby – także osobistego asystenta, który pomagał przy koordynowaniu i organizacji leczenia. Opieką objęci byli pacjenci oraz ich najbliżsi.

Powiązanie z Programem Operacyjnym Innowacyjność i Przedsiębiorczość

- Zjawiskiem wymagającym uwagi jest bezpieczeństwo ekonomiczne i zadłużenie mieszkańców, dlatego w październiku 2016 r. przyjęto w Gdańsku, uchwałą Rady Miasta, **Program Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych.** Jest to dokument wypracowany międzysektorowo z szeroką grupą ekspertów, instytucji, organizacji społecznych i branżowych. Program, w zakresie edukacji ekonomicznej i prewencji, jest skierowany do mieszkańców Gdańska z różnych grup wiekowych, szczególnie do osób zmagających się z problemami zadłużenia, a także ofiar przestępstw i nadużyć ekonomicznych oraz osób znajdujących się w ich otoczeniu. W lutym 2016 r. odbył się w Gdańsku **Dzień Bezpieczeństwa Ekonomicznego,** a 17 listopada zorganizowano drugi **Gdański Dzień Bez Długów.** Podczas tych wydarzeń mieszkańcy mogli skorzystać z porad i konsultacji w kwestiach związanych z zadłużeniem.

→ Zorganizowano kampanię **„Seniorze, bądź ostrożny. Masz wpływ na swoje bezpieczeństwo"** przygotowaną przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Komendę Miejską Policji w Gdańsku, Gdańską Spółdzielnię Socjalną i Caritas. W ramach kampanii przeprowadzono szkolenia dla 200 pracowników opieki środowiskowej.

25 tys.

Ponad 25 tys. osób uczestniczyło w Gdańskich Dniach Sąsiadów w 2016 r., tj. o 7,6% więcej niż w 2015 r.

Źródło: Instytut Kultury Miejskiej

Powiązanie z Programem Operacyjnym Kultura i Czas Wolny

→ Animacja lokalnych społeczności przebiega także w ramach **Gdańskich Dni Sąsiadów** oraz **Gdańskiego Fundusz Sąsiedzkiego.** Celem obu inicjatyw jest wspieranie aktywności obywatelskiej i lokalnych projektów integrujących niewielkie społeczności lokalne. W Gdańskich Dniach Sąsiadów w 2016 r. wzięło udział ponad 25 tys. osób, organizowano pikniki, festyny, święta ulic i grille; w sumie odbyło się 221 spotkań. W 2016 r. udało się także w ramach obu projektów wydać **„Sąsiedzką książkę kucharską"** z przepisami zgłaszanymi przez mieszkańców.

Autor · *Piotr Darmetko*

Dziecinnie proste ciasteczka ryżowe

Rodzaj diety	*wege, gf*
Czas przygotowania	*15 min*
Liczba porcji	*30*

Składniki:
¼ kg kleiku ryżowego
1 kostka margaryny
1 jajo
½ szklanki drobnego cukru
1 opakowanie cukru wanilinowego
około 30 sztuk drylowanych wiśni

Wykonanie:
Wszystkie składniki oprócz wiśni wrzuć do miski i ugniataj, aż połączą się w jednolitą masę. Z masy uformuj kulki, w których zrób dołek na wiśnię. Wiśnię umieść pośrodku ciastka. Piecz w 180°C do momentu, aż zaczną lekko nabierać koloru. Zdejmij z blaszki, gdy ostygną. •

Porada:
W czasie pieczenia kulki mogą trochę rozejść się na boki i lekko stracić formę, ale nie tracą na smaku.

Ciastka z przepisu mojej babci Zofii, która robiła je zawsze, gdy przyjeżdżałem do niej na wakacje.

Piotr Darmetko, Basia Darmetko

ryc. 5. Sąsiedzka książka kucharska wydana w 2016 r. z okazji Gdańskich Dni Sąsiadów; Instytut Kultury Miejskiej

- Gdańsk uczestniczy w międzynarodowym projekcie **„CHANGE! – social design of public services"** w ramach programu URBACT III. Celem projektu jest dostarczanie mieszkańcom usług społecznych możliwie najlepiej dostosowanych do ich potrzeb – przez angażowanie ich w proces tworzenia tych usług. W 2016 r. zorganizowano spotkania Lokalnej Grupy URBACT oraz zespołu międzynarodowego, opracowano profil Miasta Gdańska, pozyskano finansowanie dla dalszych etapów projektu, zorganizowano debatę **„Lokalne partnerstwo – współpraca, rozwój, uczenie się"** oraz wyłoniono koordynatora Lokalnej Grupy URBACT. Partnerstwo CHANGE pracowało nad zakresem działań centrów lokalnych i domów sąsiedzkich.
- **„Aktywator obywatelski. Szybka pomoc techniczna"** to publikacja wydana przez Wydział Rozwoju Społecznego, swego rodzaju „narzędziownik", informator o możliwych formach aktywnego uczestnictwa w życiu Gdańska. Przedstawiono w nim wszelkie dostępne w mieście formy organizacji i współorganizacji różnego rodzaju przedsięwzięć organizowanych przez mieszkańców, a wspieranych przez Miasto. To kompendium miejskiej oferty dla wspólnego, solidarnego obywatelskiego działania na rzecz gdańszczan i dla Gdańska.
- **„Zrozumieć Sierpień"** to ogólnomiejska akcja obywatelskich obchodów Sierpnia '80, utrwalająca i rozwijająca dziedzictwo Solidarności przez wspólne działanie mieszkańców, przestrzeń do kreowania nowej rzeczywistości. W V edycji projektu koordynowanego przez Europejskie Centrum Solidarności wzięła udział rekordowa liczba uczestników: 8 dzielnic, 1270 mieszkańców i 40 organizacji, grup, instytucji i firm. W każdej z dzielnic akcja ma innych charakter; w 2016 r. organizowano m.in. warsztaty, imprezę taneczną, wystawę, festyny rodzinne.
- Lokalne organizacje pozarządowe znają problemy i potrzeby społeczności, w których funkcjonują, dlatego od 9 lat w Gdańsku prowadzona **jest kampania na rzecz przekazywania 1% podatku gdańskim organizacjom pozarządowym.** W ten sposób wspiera się budowanie kapitału społecznego w Gdańsku i wzmacnia organizacje pozarządowe, dzięki czemu mogą one rozszerzać swoją ofertę usług, podnosić ich jakość, a także skuteczniej działać na rzecz gdańszczan.
- Działalność organizacji pozarządowych i społeczników często pozostaje niezauważona, dlatego Gdańsk stara się promować i nagradzać taką działalność **Nagrodą im. Lecha Bądkowskiego.** Za 2016 r. przyznano ją: Fundacji Hospicyjnej (kategoria: gdańska organizacja pozarządowa), Wojciechowi Majewskiemu (kategoria: darczyńca), Iwonie Karpińskiej (kategoria: społecznik roku), Filipowi Górskiemu (kategoria: młodzieżowy społecznik roku). Nagroda im. Lecha Bądkowskiego jest przyznawana od 2001 r. Zwiększa potencjał rozwojowy społeczności lokalnych, służy podnoszeniu jakości oraz zwiększeniu zakresu współpracy sektora pozarządowego z Miastem, szczególnie w zakresie promowania organizacji i ich działań oraz wyróżniania ich osiągnięć.

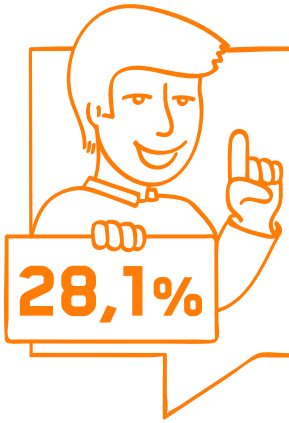

28,1% gdańszczan pozytywnie ocenia swoją możliwość wpływu na działania władz miasta.

Źródło: Badanie opinii społecznej zrealizowane w Gdańsku w 2016 r. na zlecenie Urzędu Miejskiego w Gdańsku

ryc. 6. Rozdanie Nagród im. Lecha Bądkowskiego za 2016 r.; fot. Dominik Paszliński

Powiązanie z Programem Operacyjnym Przestrzeń Publiczna

- **Gdańszczanie mogą korzystać z udostępnionej im miejskiej infrastruktury edukacyjnej i społecznej.** Jako miejsca aktywności społecznej otwarte były wspomniane wcześniej domy sąsiedzkie; w ramach infrastruktury sportowej wskazać można 137 boisk przyszkolnych i osiedlowych, siłownie „pod chmurką" oraz inne obiekty przeznaczone do uprawianiu sportu.
- Ważnym działaniem, którego efekty będą widoczne w najbliższych latach, a które rozpoczęły się w 2016 r., było **przygotowanie założeń do zmodernizowania lub uruchomienia infrastruktury społecznej w ramach rewitalizacji.** Rewitalizacja to proces rewaloryzacji infrastruktury i tkanki mieszkaniowej oraz działania społeczne na rzecz społeczności lokalnych w obszarach zdegradowanych. W Gdańsku jako obszary do rewitalizacji wskazano Dolne Miasto, Nowy Port, Biskupią Górkę i Stary Chełm oraz Orunię Dolną.

Cel operacyjny III.2. Zwiększenie roli mieszkańców, organizacji, instytucji i innych podmiotów w kreowaniu polityk miejskich.

- W styczniu 2016 r. weszła w życie Uchwała nr XVI/494/15 Rady Miasta Gdańska z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie **określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami** miasta Gdańska. Dzięki nowej uchwale ułatwiono proces przeprowadzania konsultacji społecznych i poszerzono zakres ich inicjowania.
- Przeprowadzono **konsultacje społeczne** dotyczące obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizowanych, Gdańskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do 2030 r., Zielonego Bulwaru, Nowej Spacerowej i Nowej Kielnieńskiej. Wprowadzono nową formę partycypacji społecznej, która pozwala mieszkańcom na podejmowanie decyzji dotyczących miasta – mowa o **pierwszym w Polsce panelu obywatelskim.** W 2016 r. 63 panelistów sformułowało rekomendacje dotyczące przygotowania Gdańska na wystąpienie ulewnych deszczów, m.in. w kontekście zmieniającego się klimatu.

12,5 mln zł zostało przeznaczonych w 2016 r. do rozdysponowania przez mieszkańców w głosowaniu w ramach Budżetu Obywatelskiego, tj. o 1,5 mln zł więcej niż w poprzedniej edycji.

Źródło: Wydział Promocji Informacji i Komunikacji, Urząd Miejski w Gdańsku

Powiązanie z Programem Operacyjnym Przestrzeń Publiczna

- Przeprowadzono kolejną edycję **Budżetu Obywatelskiego** stanowiącego narzędzie partycypacji mieszkańców w zarządzaniu miastem. W 2016 r. zwiększono pulę środków do 12,5 mln zł: 10 mln przeznaczono na projekty dzielnicowe, a 2,5 mln – na projekty ogólnomiejskie. Gdańszczanie wybrali do realizacji 65 projektów spośród 254 spełniających kryteria formalne. W głosowaniu udział wzięło blisko 37 tys. mieszkańców, co stanowiło frekwencję ok. 10%.
- Zwiększenie udziału rad dzielnic w kreowaniu kierunków lokalnego rozwoju realizowano m.in. przez comiesięczne spotkania w ramach **Kolegium Przewodniczących Zarządów Dzielnic.** Na spotkaniach omawiane są bieżące sprawy związane z działaniami Miasta. Przedstawiciele rad dzielnicowych uczestniczyli w pracach Zespołu Konsultacyjnego ds. Budżetu Obywatelskiego; efektem kooperacji było zaangażowanie rad dzielnic w działania promocyjne Budżetu Obywatelskiego oraz utworzenie punktów konsultacyjnych w siedzibach rad dzielnic. Koordynację współpracy z radami dzielnic prowadziła pełnomocnik Prezydenta Miasta Gdańska ds. rad dzielnic – Aleksandra Stefańska.
- Promocja postawy samorządności, postawy obywatelskiej i aktywności społecznej jest realizowana m.in. przez **spotkania Prezydenta Miasta Gdańska z uczniami gdańskich szkół.** W trakcie „lekcji" z prezydentem uczniowie nie tylko słuchają wykładu na te tematy, lecz także na nie debatują. W r.szk. 2015/2016 prezydent spotkał się z ponad 1 tys. uczniów. Propagowaniu idei samorządności i postaw obywatelskich służył także

Tydzień Demokracji zorganizowany we wrześniu, w ramach którego młodzież brała udział w specjalnych lekcjach o samorządzie organizowanych w gdańskim magistracie i debatowała na temat samorządu oraz demokracji na szczeblu lokalnym.

- Do promocji postawy samorządności i upowszechniania wiedzy o niej przyczyniła się także publikacja **„Od samorządu do samorządności. Rola i zadania samorządu terytorialnego".** Opracowanie stanowi kompendium wiedzy o samorządzie lokalnym, w sposób przejrzysty i atrakcyjny wizualnie zaznajamia z podstawowymi zagadnieniami związanymi z organizacją i działaniem władz lokalnych. Przedstawiono najważniejsze zadania, mechanizmy wyboru władz, zarządzania i organizacji oraz idee i wartości przyświecające samorządom.
- Inną usługą wspierającą uczestnictwo mieszkańców w zarządzaniu miastem była także uruchomiona w 2016 r. strona internetowa **Dialog Obywatelski** prowadzona pod adresem gdansk.pl/dialog-obywatelski. Znaleźć na niej można najważniejsze informacje dotyczące spraw obywatelskich i prowadzonych w mieście procesów partycypacyjnych.
- Przedstawiciele instytucji i organizacji pozarządowych uczestniczą w zarządzaniu miastem także przez **udział w radach, grupach roboczych, zespołach doradczych Prezydenta Miasta Gdańska oraz komisjach** powoływanych przez władze lokalne, m.in. w Gdańskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego, Gdańskiej Radzie Oświatowej, Gdańskiej Radzie ds. Równego Traktowania, Gdańskiej Radzie Sportu oraz w powołanych w 2016 r. Gdańskiej Radzie Zdrowia Publicznego i Gdańskiej Radzie Imigrantów. Zawiązywane są także partnerstwa służące wypracowaniu i wdrażaniu strategii, programów, projektów i rozwiązań, co gwarantuje wymianę informacji i doświadczeń między różnymi uczestnikami miejskiego życia i przyczynia się do podejmowania działań odpowiadających potrzebom mieszkańców. Jako przykłady takich partnerstw można wskazać zespół opracowujący i wdrażający Program Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych oraz zespół opracowujący Gminny Program Rewitalizacji.

Cel operacyjny III.3. Zwiększenie roli wolontariatu jako aktywności społecznej.

- Najważniejszym podmiotem zajmującym się promocją i wspieraniem wolontariatu w mieście jest **Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku** działające w ogólnopolskiej Federacji Centrów Wolontariatu. Celem działalności Centrum jest popularyzacja idei pracy nieodpłatnej na rzecz organizacji, instytucji i osób prywatnych oraz kompleksowe wspomaganie osób zainteresowanych taką aktywnością. Centrum Wolontariatu

pośredniczy między poszukującymi wolontariuszy a osobami, które chciałyby podjąć się takiej działalności, prowadzi portal z ofertami dla wolontariuszy i kalendarzem wydarzeń oraz publikuje najważniejsze informacje i wiadomości z obszaru swojej działalności. Zajmuje się także rozwijaniem kompetencji podmiotów przyjmujących wolontariuszy oraz integracją społeczności wolontariuszy w Gdańsku. Gruntownej **przebudowie poddana została strona internetowa Regionalnego Centrum Wolontariatu w Gdańsku,** która obecnie działa pod adresem wolontariatgdansk.pl. Zadbano o większą ergonomię, unowocześniono szatę graficzną oraz dodano nowe funkcje.

- Wolontariat to bardzo ważna forma aktywności społecznej, od wielu lat czynnie wspierana i promowana w Gdańsku. Regionalne Centrum Wolontariatu oraz Gdański Urząd Pracy w ramach partnerstwa zrealizowały wspólnie **Gdański Program Aktywizacji Zawodowej poprzez Wolontariat.** Jak wskazuje nazwa, cele inicjatywy to: aktywizacja osób bezrobotnych, umożliwienie im nabycia nowych umiejętności i kompetencji, a także niezbędnego doświadczenia przez wolontariat świadczony w firmach i instytucjach.
- W 2016 r. przygotowano projekty aktywizacji społeczno-zawodowej skierowane do osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Działania będą prowadzone w obszarach zdegradowanych i podejmowane m.in. przez wolontariat oraz projekt współpracy z liderami lokalnymi na potrzeby rozwoju wolontariatu prozatrudnieniowego – oba przedsięwzięcia zaplanowano w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

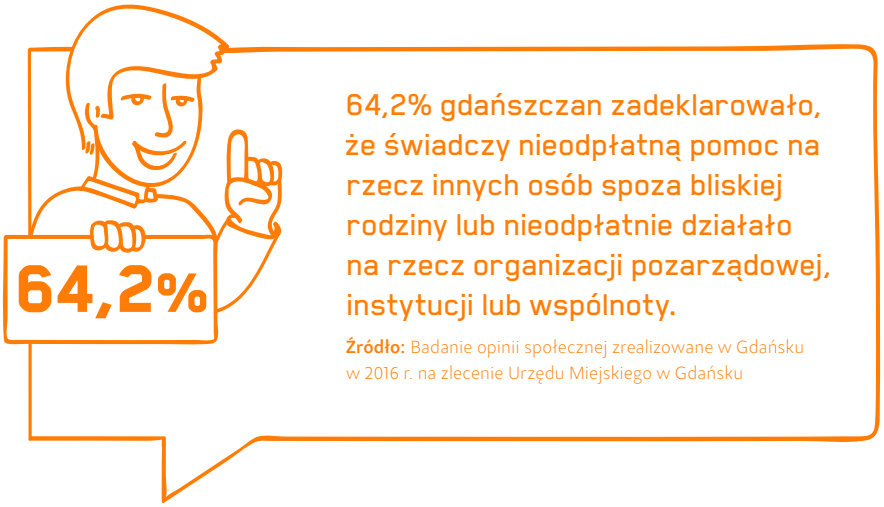

- **Gdański Tydzień Wolontariatu** to podejmowana z okazji Międzynarodowego Dnia Wolontariusza (przypadającego na 5 grudnia) wspólna inicjatywa wielu instytucji i organizacji pozarządowych, koordynowana przez Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku. Cele podjętych działań to: promocja idei wolontariatu, podkreślenie roli, jaką wolontariusze odgrywają w społeczeństwie, oraz integracja środowiska osób związanego z wolontariatem. W ramach Tygodnia Wolontariatu odbywa się konferencja **„Masz Moc – inspirujemy i edukujemy",** impreza integracyjna dla wolontariuszy, konkurs fotograficzny **„Ja w wolontariacie",** konkurs „Aktywni w mieście", gra miejska **„Masz moc!",** a także **Gala Wolontariatu,** podczas której wręczono nagrody dla najbardziej aktywnych wolontariuszy, koordynatorów, szkolnych klubów wolontariackich oraz firm zaangażowanych społecznie.

- W Gdańsku jest aktywnie promowany **wolontariat pracowniczy** polegający na współpracy pracodawców z pracownikami w ramach działań wolontariackich. Pracownicy poświęcają swój czas, wiedzę, doświadczenie, natomiast pracodawcy wspierają pracowników w działaniu, np. dofinansowując dane projekty wolontariackie. W 2016 r. udało się m.in. uruchomić program wolontariatu pracowniczego w Urzędzie Miejskim w Gdańsku.
- Działania podejmowało także **Gdańskie Partnerstwo na rzecz Rozwoju Wolontariatu,** stanowiące platformę współpracy środowisk zajmujących się wolontariatem i umożliwiające wspólne podejmowanie decyzji dotyczących planowanych kierunków i projektów wolontariackich. Przyczyniło się ono m.in. do modernizacji miejskiej strony internetowej poświęconej wolontariatowi.
- Kwotą 70 tys. zł dofinansowano realizację 21 projektów, które dotyczyły organizacji **szkoleń dla wolontariuszy** działających na potrzeby własne organizacji. Szkolenia miały na celu przygotowanie wolontariuszy do specjalistycznych działań organizacji oraz zawierały elementy integracyjne.

ryc. 7. Wolontariusze pracujący w trakcie 2. PZU Maratonu Gdańskiego; fot. Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku

- Działalność w obszarze wolontariatu, zarówno stałą, jak i akcyjną, prowadziło Europejskie Centrum Solidarności. Realizując ideę solidarności, gdańszczanie mogli angażować się w wiele interesujących wydarzeń, uczestniczyć w festiwalach, koncertach, warsztatach, debatach.
- Miejski **Program Termosfera** to narzędzie pilotażowo udostępnione w 2016 r. gdańskiemu środowisku szkolnemu na potrzeby promocji i rozwoju wolontariatu. Mechanizm

projektu opiera się na wprowadzeniu elementów grywalizacji w działania wolontariackie; uczniowie w grupach wykonują misje i różnego rodzaju zadania, dzięki którym otrzymują punkty i rywalizują ze sobą.

Cel operacyjny III.4. Podniesienie jakości oraz zwiększenie zakresu współpracy sektora pozarządowego z Miastem.

412

412 organizacji pozarządowych otrzymało dotację na realizowane zadania w 2016 r., tj. o 3 mniej niż w 2015 r.

Źródło: Sprawozdanie ze współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi w 2016 r.

- Na realizację zadań przez organizacje pozarządowe Gdańsk przeznaczył w 2016 r. **83,1 mln zł,** z czego w trybie Ustawy o działalności pożytku publicznego – 40,6 mln zł. Pozostałą kwotę stanowiły głównie środki wydatkowane z subwencji oświatowej (37,3 mln zł), ustawy o sporcie (3,4 mln zł) oraz w ramach zamówień publicznych (1,0 mln zł). **Łączna wartość realizowanych zadań wyniosła 94,7 mln zł,** ponieważ organizacje pozarządowe wniosły w realizowane zadania 11,6 mln zł. Dodatkowo prowadzono szereg projektów partnerskich dofinansowanych ze źródeł zewnętrznych, w których Miasto Gdańsk było liderem, a współrealizatorzy to organizacje pozarządowe. Łączna wartość realizowanych projektów partnerskich wyniosła 74,7 mln zł, z czego 62,1% tej kwoty realizowano po stronie organizacji pozarządowych. Współpraca miała także wymiar pozafinansowy w postaci szkoleń, przedsięwzięć kulturalnych, społecznych, turystycznych, pracy w grupach eksperckich i projektach badawczych.
- W 2016 r. Urząd Miejski w Gdańsku udostępniał na potrzeby organizacji pozarządowych lokale i pomieszczenia z zasobów komunalnych gminy, a także wspierał różne wydarzenia tworzone przez organizacje pozarządowe, zapewniając im gadżety miejske, materiały promocyjne, sprzęt nagłaśniający i drobny sprzęt sportowy (w celu wsparcia organizacji imprez sportowo-rekreacyjnych). Organizacje pozarządowe mogły m.in. korzystać z powierzchni biurowych oraz sal w Europejskim Centrum Solidarności. W 2016 r. Gdańsk użyczał organizacjom pozarządowym 113 lokali, dzięki czemu wsparł je na kwotę blisko 1 mln zł.
- W **Programie Współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi** opracowanym w 2016 r. na rok 2017 wskazano **90 zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe.** Znacznie zwiększono środki na realizację zadań publicznych – aż o 28%, tj. o ponad 11 mln zł więcej niż 2016 r. W nowym projekcie wyznaczono także nowe zadanie – wspieranie inicjatyw międzysektorowych.

1 523

W 2016 r. w Gdańsku zarejestrowane były 1523 stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz 670 fundacji, tj. odpowiednio o 4,2% i 9,5% więcej niż w 2015 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

- **Gdańska Rada Organizacji Pozarządowych** to reprezentacja organizacji (stowarzyszeń i fundacji) działających na rzecz gdańszczan. Jest najstarszą reprezentacją organizacji pozarządowych w województwie pomorskim i jedną z najstarszych w Polsce. Pracuje nieprzerwanie od 14 lat i aktywnie przyczynia się do profesjonalizacji działań organizacji pozarządowych, także na płaszczyźnie współpracy z Miastem. Zadaniem Rady jest dbanie o interesy wszystkich gdańskich organizacji pozarządowych, tak aby mogły one skuteczniej i efektywniej realizować swoje zadania. Sekretariat GROP jest prowadzony na zlecenie Miasta Gdańska przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną – Koło Gdańsk.
- W ramach wzmacniania potencjału gdańskich organizacji pozarządowych realizowano m.in. doradztwo specjalistyczne, coaching rozwojowy dla ukształtowanych organizacji oraz asystenturę dla podmiotów rozpoczynających działalność. Za zadanie odpowiedzialne było **Regionalne Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych** prowadzone na zlecenie Miasta Gdańska przez Fundację Regionalnego Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych.
- Wsparcie merytoryczne, profesjonalizacja, podwyższanie kwalifikacji osób pracujących w obszarze organizacji pozarządowych odbywają się także przez cykl szkoleniowo-doradczy **Gdańska Szkoła Liderów.** W 2016 r. zorganizowano 75 godz. zajęć szkoleniowych dla 15 przedstawicieli organizacji pozarządowych.
- Projekt **AHA EFFECT** był skierowany do liderów (pracowników, współpracowników, członków, wolontariuszy) 30 gdańskich organizacji pozarządowych, zainteresowanych ekonomizacją działań swojej organizacji dzięki udziałowi w programie szkoleniowo-doradczym oferowanym przez mentorów biznesu skupionych wokół Fundacji Forum Mentorów.
- Wsparcie pozafinansowe gdańskich organizacji pozarządowych przebiegało na płaszczyźnie szkoleniowej i doradczej. Dla profesjonalizacji gdańskich organizacji pozarządowych przygotowano program szkoleniowo-doradczy **„Twoje pierwsze kroki w fundraisingu",** wprowadzający do zagadnień nowych form pozyskiwania funduszy.

Powiązanie z Programem Operacyjnym Innowacyjność i Przedsiębiorczość

- Instytut Metropolitalny zorganizował serię spotkań w formie wykładów połączonych z dyskusją w zakresie wzmocnienia kompetencji organizacji pozarządowych w prowadzeniu prac badawczych oraz diagnozowania różnych zjawisk społecznych w projekcie **„Wzmocnienie wiedzy i kompetencji gdańskich organizacji".**
- W ramach prowadzenia **Gdańskiego Centrum Projektów Erasmus+** udzielano informacji nt. realizacji projektów w programie Erasmus+ na lata 2014–2020 oraz pozyskiwania środków z tego programu przez organizacje pozarządowe. Prowadzono spotkania informacyjne, seminaria oraz indywidualne konsultacje merytoryczne i finansowe dotyczące programu.

- Organizacje pozarządowe, które dopiero zawiązały działalność, mogły liczyć w zakresie szkoleń i informacji na wsparcie **Inkubatora** prowadzonego przez Stowarzyszenie Morena. Pomoc skupiała się na rozwiązywaniu problemów oraz zaspokajaniu potrzeb technicznych, organizacyjnych, lokalowych, informacyjnych i szkoleniowych. W ramach projektu realizowano także szkolenia dla liderek i liderów organizacji i grup nieformalnych, podnoszące ich kompetencje.
- **Punkt Informacji Europejskiej „Europe Direct"** – Gdańsk świadczył usługi doradcze i konsultacyjne dla organizacji pozarządowych na różnych etapach ich rozwoju, a także dla firm i przedsiębiorstw, oraz udostępniał materiały i publikacje. W ramach działalności prowadzono szereg lekcji europejskich w szkołach na terenie Gdańska w formie szkoleń, debat, konferencji i seminariów; tymi działaniami objęto ok. 2 tys. osób. Wydawano comiesięczny elektroniczny biuletyn informacyjny.
- W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi, o czym wspomniano wcześniej, zawiązano **partnerstwa na potrzeby realizacji projektów** rewitalizacyjnych z funduszy Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Zorganizowano również 5. edycję Forum Inicjowania Rozwoju (12 XII), którego cele to: budowanie platformy współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju Pomorza, inicjowanie i wspieranie interesujących przedsięwzięć i projektów lokalnych oraz promocja dobrych praktyk w tym zakresie.
- Prowadzona jest strona internetowa Puls Miasta (www.gdansk.pl/puls-miasta) poświęcona organizacjom pozarządowym. Znaleźć na niej można najważniejsze informacje dotyczące współpracy Miasta Gdańska z tymi organizacjami. Wydawany jest także newsletter oraz promowane są różne inicjatywy, np. kampania na rzecz przekazywania 1% podatku gdańskim organizacjom pożytku publicznego. W 2016 r. dokonano kompleksowego uporządkowania informacji publikowanych na stronie.
- Wydano **broszurę informacyjną** dotyczącą zasad i form współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi. Celem publikacji było zwiększenie wiedzy organizacji pozarządowych w tym obszarze i zachęcenie do rozpoczęcia współpracy z Gminą Gdańsk na rzecz mieszkańców.
- Gdańsk jest liderem, współfinansowanej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach programu URBACT III, sieci partnerskiej 10 europejskich miast **Boost Inno – Boosting Social Innovation.** Celem sieci jest umożliwienie administracji publicznej rozwoju innowacji społecznej do sektora publicznego i przez niego. Projekt Rozpalanie Innowacji Społecznych dotyczy głównie obszaru integracji społecznej oraz aktywności obywatelskiej, a także wzmacnianiu badań, technologicznego rozwoju i innowacji. W 2016 r. zorganizowano spotkanie uczestników oraz opracowano mapę usług społecznych partnerów projektu.
- W 2016 r. rozpoczęto przygotowania do dużego projektu **Gdańsk SolidarityHUB,** którego realizację zaplanowano na najbliższe lata w ramach inicjatywy Urban Innovative Actions. Ustalono koncepcję projektu, możliwy zakres przyszłej działalności oraz zidentyfikowano potencjalnych partnerów. Trwały również prace konceptualne i planistyczne nad realizacją dwóch przedsięwzięć, w których obecne będą inwestycje w infrastrukturę społeczną: Centrum Gdańsk-Południe oraz inwestycja w partnerstwie publiczno-prywatnym na Dolnym Mieście. Pierwsza ma stanowić miejsce integracji usług społecznych dla dzielnic południowych, druga to duże przedsięwzięcie inwestycyjne obejmujące obszar Dolnego Miasta. Inwestor będzie zobowiązany do wprowadzenia funkcji usług społecznych na obszarze objętym inwestycją.

- W ramach przygotowywanych do wdrożenia projektów można wskazać **model wspierania społeczności lokalnych oraz system elektronicznej obsługi grantów *on-line*, współpracy z organizacjami pozarządowymi i zarządzania usługami społecznymi,** nad którymi pracowano w Wydziale Rozwoju Społecznego. **Solidarność Codziennie** to z kolei projekt wspierający organizacje pozarządowe i animatorów opracowywany w 2016 r. przez Europejskie Centrum Solidarności.

Cel operacyjny III.5. Podniesienie jakości systemu wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej.

Wsparcie rodzin znajdujących się w sytuacjach trudnych i kryzysowych, zapewnienie należytej opieki dzieciom i młodzieży, które z przyczyn obiektywnych nie mogą być wychowywane przez rodziców biologicznych, to kolejny cel Programu Operacyjnego Integracja Społeczna i Aktywność Obywatelska. Poniżej omówione zostały najważniejsze realizowane działania.

Powiązanie z Programem Operacyjnym Edukacja

- Odpowiednie żywienie jest bardzo ważnym elementem prawidłowego rozwoju, dlatego w Gdańsku prowadzi się **dożywianie dzieci i młodzieży** realizowane w ramach funduszy wieloletniego programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" i środków własnych. Miasto organizuje i finansuje prowadzenie stołówek szkolnych, w gdańskich szkołach wszyscy uczniowie płacą jedynie za produkty użyte do przygotowania posiłku, w przypadku dzieci z rodzin ubogich posiłki są zaś dodatkowo dofinansowywane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego. W ramach rządowego programu dożywiania, w którym uczestniczy Miasto Gdańsk, pomocą w postaci bezpłatnych posiłków objęto w 2016 r. 3341 dzieci.

367

W 2016 r. w Gdańsku było 367 rodzin zastępczych, w których wychowywało się 571 dzieci, tj. odpowiednio o 2,7% mniej i 3,9% więcej niż w 2015 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku

- Młodzi gdańszczanie są objęci ochroną przed przemocą zgodnie z Zarządzeniem Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 18 lutego 2015 r. w sprawie **„Procedury interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka".** Zarządzenie określa ścieżkę i sposób postępowania pracowników służb miejskich, ale adresowane jest do wszystkich, którzy mogą chronić dzieci przed przemocą w rodzinie i wspierać je, gdy są krzywdzone. Procedura może mieć zastosowanie wobec dzieci krzywdzonych zarówno w domach rodzinnych, jak i przebywających w pieczy zastępczej. „Procedura interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka" zawiera ramowe schematy postępowania interwencyjnego służb i podmiotów miejskich, szczególnie odpowiedzialnych za ochronę bezpieczeństwa dziecka, które współdziałają w ramach interwencji. Rok 2016 był okresem wdrażania i monitorowania procedur określonych w zarządzeniu.

- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie był gotowy pomagać całą dobę, 7 dni w tygodniu, w tym także w święta i dni wolne od pracy, rodzinom i osobom doświadczającym przemocy. Prowadzone były **dyżury interwencyjne** pracowników socjalnych.

28,57

28,57 wyniósł wskaźnik deprywacji lokalnej, tzn. tyle osób na 1 tys. mieszkańców korzystało ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie (w 2015 r. wskaźnik ten miał wartość 30,19).

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Miasta Gdańska za 2016 r., Bank Danych Lokalnych GUS

- W gdańskim Śródmieściu działały **Lokalne Zespoły Monitorujące** sytuację dzieci, młodzieży i rodzin, gwarantujące podejmowanie działań w ramach lokalnego systemu szybkiego reagowania w zakresie profilaktyki przemocy oraz pomocy rodzinom w sytuacji kryzysowej, wzmacniającej funkcje rodziny. Rolą LZM było dokładne, wspólne rozeznanie się w sytuacji rodziny i dziecka oraz profesjonalna kwalifikacja problemów i potrzebnej pomocy.
- Jednym z masowo występujących problemów współczesnych społeczeństw jest zjawisko nadmiernego zadłużenia poszczególnych osób – zarówno z powodu nieracjonalnego gospodarowania finansami, jak i w wyniku przestępstw i nadużyć ekonomicznych. Postanowiono przeciwdziałać tym procesom i opracować **Gdański Program Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych.** W trakcie prac w 2016 r. zawiązał się interdyscyplinarny zespół, czego efektem było m.in. rozszerzenie współpracy miejskich podmiotów w zakresie profilaktyki zadłużeń czynszowych.
- Osoby i rodziny będące w stanie kryzysu, doświadczające przemocy i zmuszone do natychmiastowego opuszczenia domu, mogły korzystać z usług czynnego całodobowo **Centrum Interwencji Kryzysowej** przy ul. ks. Gustkowicza. Centrum przyjmuje wszystkie osoby potrzebujące pomocy bez wcześniejszego skierowania, umawiania czy rezerwowania wizyt.

363

363 rodziny objęto w 2016 r. wsparciem asystenta, tj. o jedną więcej niż w 2015 r.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Miasta Gdańska za 2016 r.

- Rodziny przeżywające **trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych** uzyskują w Gdańsku szeroką pomoc, w tym pomoc specjalistyczną. W pierwszej kolejności należy wskazać na działania pracowników socjalnych, asystentów rodziny i koordynatorów pieczy zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku oraz poszczególne Centra Pracy Socjalnej. To właśnie te osoby i te instytucje często stanowią pierwszą linię kontaktu z rodzinami potrzebującymi pomocy. Dzięki środkom pozyskanym z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej **zwiększono liczbę asystentów rodzinnych.** Ważną funkcję pełnią także poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz organizacje pozarządowe, prowadzące przy współudziale gminy różnego rodzaju placówki i projekty pomocowe (w 2016 r. pomoc w tym zakresie świadczyło 35 instytucji i organizacji pozarządowych w 40 lokalizacjach). Zwiększono także **indywidualizację pracy z dziećmi przebywającymi w placówkach opiekuńczo-wychowawczych** oraz ich rodzinami przez opracowywanie i wdrażanie indywidualnych planów pomocy, tworzonych na podstawie diagnoz psychofizycznych dziecka.
- **Placówki wsparcia dziennego** służą wspieraniu rodzin znajdujących się w kryzysie, w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Prowadzone są w formie: opiekuńczej (zapewniającej: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe, rozwój zainteresowań), specjalistycznej (zapewniającej: socjoterapię, terapię, korekcję, kompensację, logopedię), realizującej indywidualne programy korekcyjne, psychokorekcyjne lub psychoprofilaktyczne (w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną, socjoterapię), podwórkowej (realizującej animację i socjoterapię). Uczestnictwo dzieci w zajęciach jest nieodpłatne i dobrowolne, chyba że dziecko zostanie skierowane do placówki przez sąd. Pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych współpracują z rodzicami/opiekunami, placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi, dzięki czemu mogą efektywniej działać na rzecz dzieci. W 2016 r. na zlecenie Miasta Gdańska 10 organizacji pozarządowych prowadziło 16 placówek.
- Rozszerzona została **oferta konsultacji i poradnictwa specjalistycznego skierowanego do rodzin,** m.in. w zakresie interdyscyplinarnego poradnictwa dla rodzin z dziećmi. Stowarzyszeniu Rodzin „Pelikan" zlecono prowadzenie usług mediacji rodzinom skonfliktowanym. Specjalną ofertę porad skierowano także do rodziców dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
- W 2016 r. rozpoczęto nowy program wolontariatu realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, prowadzony w 4 obszarach: **„Rodzina Rodzinie"** (wolontariat rodzinny), **„Wsparcie na starcie w dorosłość"** (wsparcie wychowanków pomocy zastępczej w wejściu w dorosłe życie), **„Pogotowie lekcyjne"** (pomoc dzieciom i młodzieży w odrabianiu lekcji, poszukiwaniu pasji i zainteresowań), **„Pomoc osobom starszym i z niepełnosprawnością".** Wzajemne wsparcie mieszkańców stanowi ścieżkę budowania aktywnego społeczeństwa obywatelskiego i kapitału społecznego, ponadto doskonale uzupełnia wsparcie instytucjonalne. Stanowi środowiskową pomoc w obszarach, w których podmioty wsparcia społecznego jej nie świadczą lub robią to rzadko. Wolontariat i instytucjonalna opieka w tym wypadku wzajemnie się uzupełniają i budują nową jakość wspierania osób potrzebujących.
- Gdańsk promuje rodzicielstwo zastępcze w ramach kampanii **„Podziel się domem",** której celem są popularyzacja idei rodzicielstwa zastępczego i zwiększenie liczby osób gotowych otworzyć swój dom potrzebującym opieki dzieciom, tak aby całkowicie odejść od opieki instytucjonalnej.

14

W 2016 r. działało w Gdańsku 14 rodzinnych domów dziecka, tj. o 5 więcej niż w 2015 r.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Miasta Gdańska za 2016 r.

- **Organizacja pieczy zastępczej** w 2016 r. obejmowała system rekrutacji kandydatów, w tym testów i konsultacji psychologicznych, specjalistycznych szkoleń. Cele to: odpowiednie przygotowanie osób, które planują sprawowanie pieczy zastępczej nad dziećmi, oraz zapewnienie niezbędnego wsparcia tym, którzy już pełnią te obowiązki. Rozwijana sieć wsparcia ma służyć tworzeniu przyjaznych warunków, otwartych na potrzeby i problemy rodzin sprawujących pieczę zastępczą.

322

W 2016 r. 322 osoby przebywające w pieczy zastępczej realizowały indywidualny program usamodzielnienia.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Miasta Gdańska za 2016 r.

- Osoby umieszczone w pieczy zastępczej, które wchodziły w dorosłe życie, otrzymywały wsparcie **opiekuna usamodzielnienia,** z którym przy współpracy specjalisty z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie przygotowały indywidualny program usamodzielnienia. W celu podniesienia efektywności procesu prowadzono również działania na rzecz **podniesienia kompetencji i profesjonalizacji opiekunów usamodzielnienia.** Wychowankowie pieczy zastępczej mogli dodatkowo liczyć na wsparcie wielu instytucji i organizacji pozarządowych współpracujących z miastem. W ramach rozwoju aktywnych form integracji społecznej w procesie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej Gdański Urząd Pracy oraz Fundacja Metapomoc zorganizowały aktywizację zawodową w formie staży, doradztwa zawodowego, treningów pracy oraz coachingu. W przygotowaniach do rodzicielstwa osób usamodzielniających się pomagały wolontariuszki, studentki położnictwa. W 2016 r. uchwalono Gdański Program Mieszkalnictwa Społecznego, w ramach którego prowadzono **model mieszkań chronionych i model mieszkań wspomaganych,** m.in. dla wychowanków pieczy zastępczej, przy czym zaznaczyć należy, że funkcjonowanie mieszkań było możliwe dzięki interdyscyplinarnej międzysektorowej współpracy organizacji pozarządowych i instytucji. Osoby opuszczające pieczę zastępczą mogły rozpoczynać karierę zawodową **w podmiotach ekonomii społecznej;** warto wyróżnić w tym wymiarze Gdańską Fundację Innowacji Społecznych, która prowadzi działalność na rzecz wychowanków pieczy zastępczej.

→ Ważnym elementem rozwoju kompetencji kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej był **rozwój systemu superwizji i szkoleń** zgodnie z zidentyfikowanymi potrzebami pracowników. Superwizja to proces wsparcia terapeuty i pracowników służb społecznych w wykonywaniu ich pracy, tak aby skuteczniej, w sposób bardziej świadomy i odpowiedzialny, mogli pomagać swoim klientom. Osoba prowadząca superwizję dokonuje oglądu i oceny pracy, wraz z osobą poddawaną superwizji diagnozuje problemy i sposoby ich rozwiązywania. Z superwizji korzystali pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, realizatorzy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz pracownicy organizacji pozarządowych działający w obszarze usług społecznych wymagających superwizji. Dla pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie przygotowano w 2016 r. 1727 miejsc szkoleniowych oraz wykonano 2770 porad metodycznych.

ryc. 8. Gdański Program Mieszkalnictwa Społecznego na lata 2016–2023

Powiązanie z Programem Operacyjnym Infrastruktura

- Wspomniany wcześniej Gdański Program Mieszkalnictwa Społecznego to dokument wyznaczający kierunki gospodarowania zasobami mieszkaniowymi gminy na rzecz najbardziej potrzebujących w celu ich usamodzielnienia i integracji ze społeczeństwem. Ważne jest, aby ludzie w trudnej sytuacji życiowej, o specjalnych potrzebach, funkcjonowali – jeżeli to możliwe – w środowisku lokalnym. Program został przygotowany przez interdyscyplinarny, międzysektorowy zespół ekspertów.
- Utrzymanie odpowiedniego stanu infrastruktury społecznej wymaga remontów, nowych inwestycji i doposażania. W 2016 r. wyremontowano m.in. Pogotowie Opiekuńcze przy ul. Leczkowa, przeprowadzono modernizację kotłowni w 3 gdańskich domach dla dzieci oraz szereg pomniejszych remontów w innych placówkach. Pozyskano również nowe budynki na potrzeby realizacji pieczy zastępczej, a także zakupiono wyposażenie dla placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Cel operacyjny III.6. Podniesienie jakości systemu integracji społecznej.

- Przyjęcie w Gdańsku wspomnianego wcześniej Programu Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych jest istotnym krokiem wzmocnienia usług społecznych skierowanych do gdańszczan znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Ważnym aspektem poruszanym w dokumencie jest ukierunkowanie na działania we wczesnym momencie powstawania zadłużenia i problemów ekonomicznych – wczesne rozpoznanie zwiększa szansę na pomyślne ich rozwiązanie. Planowane jest utworzenie w Gdańsku punktu informacyjno-konsultacyjnego świadczącego usługi osobom, które borykają się z kłopotami finansowymi. Pracę nad koncepcją rozpoczęła Grupa Zarządzająca Gdańskim Programem Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych powołana zarządzeniem Prezydenta Miasta Gdańska.
- Dla skutecznego wczesnego diagnozowania i rozwiązywania problemów społecznych działania prowadził również szereg zespołów branżowych i problemowych, a także rad działających przy Prezydencie Miasta Gdańska.
- Prowadzone w Gdańsku punkty informacyjno-konsultacyjne umożliwiają wczesne podejmowanie działań na rzecz osób potrzebujących pomocy oraz świadczą pomoc w ramach specjalistycznej sieci wsparcia. W 2016 r. działały: Punkt Pomocy Psychologicznej Gdańskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień, Punkt Informacyjny dla Osób Niewidomych, 18 punktów bezpłatnej pomocy prawnej, Punkt Informacji i Wsparcia dla Osób z Chorobą Alzheimera. Planowane jest utworzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego dla osób zadłużonych, o czym wspominano powyżej.

877

877 mieszkańców Gdańska otrzymało w 2016 r. pomoc z powodu bezdomności, tj. o 4,2% więcej niż w 2015 r.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Miasta Gdańska za 2016 r.

- Podtrzymywanie kontaktu instytucji pomocy i wsparcia społecznego z osobami znajdującymi się poza jej instytucjonalnymi formami, a które znalazły się na marginesie życia społecznego, popadły w bezdomność, to przede wszystkim streetworking oraz noclegownie niskoprogowe. Część osób bezdomnych rzadko z własnej inicjatywy poszukuje pomocy, dlatego podejmowano działania w ich środowisku i zachęcano do korzystania z noclegowni w okresie zimowym. W chłodne miesiące w Gdańsku działała noclegownia niskoprogowa otwarta dla wszystkich potrzebujących schronienia, także uzależnionych od alkoholu, będąca dla nich często jedyną szansą na przeżycie zimy. W 2016 r. z noclegowni niskoprogowej skorzystały 374 osoby.
- Gdańskie instytucje i organizacje pozarządowe zajmujące się pomocą społeczną stale identyfikują i monitorują zagrożenia i potrzeby mieszkańców. Jednocześnie w ramach zespołów branżowych i problemowych, rad działających przy Prezydencie Miasta Gdańska, wymieniają się doświadczeniami i obserwacjami. Prowadzone są również cyklicznie i doraźnie badania, pomagające obserwować zmiany i oczekiwania społeczne oraz problemy. W 2016 r. zrealizowano m.in. badanie wśród uczniów gdańskich szkół, badanie „Jakość życia w Gdańsku", badanie nt. przemocy w rodzinie. W zespołach roboczych przygotowywano diagnozy obszarowe na potrzeby opracowywanych strategii i programów.

20,6%

W 2016 r. na 1 pracownika socjalnego przypadało 65 klientów pomocy społecznej, tj. o 20,6% mniej niż w 2015 r.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Miasta Gdańska za 2016 r.

- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie realizował projekt **„GPS – Gotowość Praca Samodzielność",** którego celem było zwiększenie szans na zatrudnienie osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym przez wdrożenie kompleksowych programów aktywizacji społeczno-zawodowej oraz wprowadzenie nowych narzędzi środowiskowych, w tym nowych metod pracy grupowej. Projekt realizowano na terenie całego Gdańska we współpracy z 4 partnerami – organizacjami pozarządowymi oraz Gdańskim Urzędem Pracy. Uzyskano dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w wysokości 7 624 431,90 zł; zatrudniono 20 pracowników socjalnych wzmacniających zasoby kadrowe MOPR, realizujących bezpośrednią pracę w terenie z klientami Ośrodka. Wdrożono instrumenty aktywizacji społecznej, zdrowotnej, edukacyjnej i zawodowej, zapewniono pomoc pracownika socjalnego, trenera pracy, wsparcie specjalistyczne, np. psychologa, specjalisty ds. uzależnień, doradztwo i pośrednictwo zawodowe, staże i szkolenia zawodowe.
- Prowadzono prace nad Gdańskim Modelem Wspierania Rozwoju Społeczności Lokalnych, którego ważnym elementem będzie **Gdański Model Centrów Lokalnych / Domów Sąsiedzkich.** Dokument zostanie przygotowany na podstawie funkcjonującego od 2011 r. Gdańskiego Modelu Rozwoju Społeczności Lokalnych; będzie skierowany do wszystkich mieszkańców miasta, organizacji, instytucji miejskich i innych podmiotów.

- Zawarto umowę na prowadzenie Dziennego Domu Pomocy w formule „Senior WIGOR" przy ul. św. Barbary 3. Placówka oferuje osobom powyżej 60. roku życia dzienną opiekę z ciepłym posiłkiem oraz czasem zorganizowanym w formie warsztatów, zajęć sportowych, relaksacyjnych, integracyjnych, kulturalnych.
- Organizowano kursy i szkolenia pozwalające na zdobycie nowej wiedzy i umiejętności niezbędnych do procesu integracji i reintegracji społecznej i zawodowej. Działania w zakresie reintegracji zawodowej były prowadzone w **Centrum Integracji Społecznej** przy ul. Floriańskiej 3, a skierowane do wszystkich wykluczonych społecznie bezdomnych, uzależnionych od alkoholu lub narkotyków po zakończeniu terapii odwykowej, chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, opuszczających zakłady karne, uchodźców. W ramach reintegracji organizowano cykle warsztatów w zakresie kwalifikacji i kompetencji zawodowych i społecznych; dodatkowo uczestnicy objęci zostali ubezpieczeniem, otrzymywali odzież roboczą na potrzeby warsztatów oraz ciepły posiłek. Szereg szkoleń i warsztatów zostało zorganizowanych we wspomnianym wyżej projekcie „GPS – Gotowość Praca Samodzielność" oraz innych projektach, także współfinansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego.
- Wiele działań służących integracji i reintegracji społecznej realizowano w ramach inicjatyw związanych z profilaktyką uzależnień; usługi w zakresie terapeutycznym świadczył szereg instytucji i organizacji pozarządowych, działały grupy wsparcia i kluby abstynenta. Pomoc kierowano zarówno do uzależnionych, jak i do ich rodzin.

Powiązanie z Programem Operacyjnym Zdrowie Publiczne i Sport

- Środowiskowym wsparciem w pilotażowym programie **Gdańsk Cię Wspiera** objęto osoby z zaburzeniami psychicznymi. Świadczona pomoc miała charakter zindywidualizowany, uwzględniający diagnozę zespołu specjalistów, wyniki badań internistycznych i laboratoryjnych. Opiekę nad pacjentem w trakcie trwania programu sprawował lekarz psychiatra, w razie konieczności pacjenci korzystali również z pomocy indywidualnego asystenta. Ideą programu była deinstytucjonalizacja pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi i świadczenie najwyższej jakości usług w środowisku pacjenta.

788 osób było w 2016 r. objętych kontraktem socjalnym, tj. o 93,6% więcej niż w 2015 r.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Miasta Gdańska za 2016 r.

- Integracji społecznej bezrobotnych oddalonych od rynku pracy służył **Program Aktywizacji i Integracji,** mający kształtować aktywną postawę w życiu społecznym i zawodowym, realizowany przez grupowe poradnictwo specjalistyczne, warsztaty trenerskie i grupy wsparcia.
- **Osiedle Sitowie** to prowadzony od 2011 r. w partnerstwie z szeregiem organizacji pozarządowych projekt na rzecz gdańszczan zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie. W 7 domach prowadzonych przez Fundację Oparcia Społecznego Aleksandry FOSA, Stowarzyszenie Opiekuńczo – Resocjalizacyjne PROMETEUSZ, Stowarzyszenie

Przedsiębiorczości i Rehabilitacji SPIR, Stowarzyszenie „Wspólnota Serc", Pomorskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT, Fundację dla Rodziny „Ogniska Nadziei" mieszkały 42 osoby, samotne matki, bezdomne matki z dziećmi, niepełnosprawni i osoby z zaburzeniami psychicznymi. Osiedle Sitowie to projekt stwarzający potrzebującym wsparcia realną szansę na samodzielne życie. Mieszkańcy Osiedla korzystają z pomocy specjalistów (psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego, asystenta, doradcy zawodowego, trenera, koordynatora domów), którzy dostosowują metody pracy do indywidualnych potrzeb konkretnej osoby. Proces usamodzielniania trwa 2 lata.

- **Centrum Treningu Umiejętności Społecznych** to prowadzony w Gdańsku w 2016 r. roku model działań interdyscyplinarnych, których celem było usamodzielnienie oraz zapewnienie tymczasowych lokali mieszkalnych osobom i rodzinom eksmitowanym oraz, w miarę możliwości, ofiarom przemocy i osobom poszkodowanym np. w zdarzeniach losowych. Korzystanie z lokali wiązało się z uczestniczeniem w programie aktywizacji i reintegracji społecznej. Projekt był prowadzony w interdyscyplinarnym, międzysektorowym partnerstwie.

3 763

3763 gdańszczan miało w 2016 r. status osoby długotrwale bezrobotnej, tj. o 19 mniej niż w 2015 r.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Miasta Gdańska za 2016 r.

- Poziom włączenia społecznego był rozwijany także przez realizację **Metropolitalnego Systemu Aktywizacji Społeczno-Zawodowej** w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Program ten służył zwiększeniu zatrudnienia wśród osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie, kompleksowemu wsparciu tych osób przez realizację działań edukacyjnych, zdrowotnych, społecznych i zawodowych oraz usług społecznych wspierających wejście na rynek pracy. Projekt rozpoczęty w 2016 r. będzie kontynuowany w dwóch poddziałaniach. Pierwsze z nich – aktywna integracja – służy aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (całkowita wartość wyniesie blisko 13,5 mln zł, z czego 11,5 mln zł to dofinansowanie z funduszy Unii Europejskiej). Drugie z poddziałań ma na celu rozwój i wdrożenie usług społecznych w 5 centrach aktywizacji społecznej (CAS), zlokalizowanych na obszarach Gdańska o dużej skali zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym – na obszarach zdegradowanych. Centra powstaną w następujących lokalizacjach: Gdańsk-Orunia, Gdańsk-Nowy Port, Gdańsk-Stogi, Gdańsk-Dolne Miasto, Gdańsk-Biskupia Górka (całkowita wartość poddziałania wynosi 6,2 mln zł, z czego 5,3 mln zł to dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej). Projekty są realizowane w partnerstwie z 9 organizacjami pozarządowymi, gdzie Miasto Gdańsk jest liderem; projekt będzie trwał do 2022 r.
- Gdański Urząd Pracy prowadził **aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia.** Oferta obejmowała doradztwo zawodowe, praktyki, szkolenia i warsztaty pracy. W ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja i Rozwój

realizowano szereg działań na rzecz grup defaworyzowanych na rynku pracy. Bezrobotni korzystali w szczególności ze szkoleń z przedsiębiorczości i dotacji na podjęcie działalności gospodarczej. Organizowano prace społecznie użyteczne w jednostkach organizacji miasta. Podejmowano współpracę z pracodawcami, środowiskiem biznesu i nauki.

- W zakresie usług pomocy społecznej podjęto **działania na rzecz rozwoju specjalizacji pracy socjalnej,** dokonano jej kategoryzacji, wyróżniając pracę z rodziną, seniorami i osobami niepełnosprawnymi, bezdomnymi, ofiarami przemocy. Prowadzono pilotaż modelu rozdzielenia pracy socjalnej od świadczeń socjalnych w 4 centrach pracy socjalnej; utworzono stanowiska ds. pracy socjalnej, usług i świadczeń, stanowiska ds. informacji i obsługi. Pilotaż poddano ewaluacji. W 2017 r. planuje się rozszerzenie rozwiązania na 4 kolejne centra. Wdrożono pakiety szkoleniowe odpowiadające określonym kategoriom pracy socjalnej. W celu zwiększenia zindywidualizowania pracy z klientami zwiększono zatrudnienie pracowników socjalnych. W ramach systemu diagnostycznego stosowanego przy pracy z klientami pomocy społecznej, poza diagnozą początkową, wprowadzono diagnozy na kolejnych etapach procesu. Ważnym krokiem było także zwiększenie nacisku na pracę z całą rodziną osoby korzystającej z pomocy społecznej. Zwiększono liczbę narzędzi pracy z klientami, wprowadzono m.in. narzędzia wypracowane przez Wspólnotę Roboczą Związków Organizacji Socjalnych – „Standardy w pomocy". Zaangażowano także dodatkowych specjalistów, w tym psychiatrę, specjalistę ds. uzależnień, seksuologa. W pracy z rodzinami rozpoczęto wdrażanie wypracowanych modeli i programów w zakresie mieszkalnictwa społecznego, bezpieczeństwa ekonomicznego i integracji imigrantów.
- Przygotowano koncepcję utworzenia nowego Centrum Pracy Socjalnej wraz z planem nowej rejonizacji po jego utworzeniu.
- **Przeprowadzono remonty i modernizacje w obiektach pomocy społecznej,** wykonano remonty pomieszczeń w Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie przy ul. Powstańców Warszawskich na potrzeby Centrum Pracy Socjalnej 6, w Domach Pomocy Społecznej w Gdańsku-Oruni przy ul. Starogardzkiej i w Gdańsku-Oliwie przy ul. Polanki oraz w Pogotowiu Opiekuńczym przy ul. Leczkowa.

1 727

1727 miejsc szkoleniowych zapewnił w 2016 r. swoim pracownikom Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, tj. o 15,1% więcej niż w 2015 r.

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu Miasta Gdańska za 2016 r.

- Zrealizowano podział Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie i **wyodrębnienie Gdańskiego Centrum Świadczeń,** któremu przekazano do realizacji obsługę i wypłatę świadczeń finansowych niewynikających z ustawy o pomocy społecznej dla mieszkańców – m.in. świadczenia wychowawczego 500+. Podział MOPR z jednej strony umożliwił większą koncentrację ośrodka na pracy socjalnej, a z drugiej – usprawnił obsługę klientów pobierających świadczenia niezwiązane bezpośrednio z pomocą społeczną.

- Uzyskano **dofinansowanie na wypracowanie oraz przetestowanie kompleksowego modelu wsparcia środowiskowego dla dorosłych osób z autyzmem oraz ich rodzin.** Model opracowywano w trybie cyklicznych spotkań ekspertów. Zawiązano partnerstwo w celu przetestowania i oceny modelu w kolejnym etapach projektu.

Powiązanie z Programem Operacyjnym Zdrowie Publiczne i Sport

- Szereg działań na rzecz integracji społecznej prowadziły także inne jednostki miejskie, m.in. Gdańskie Centrum Profilaktyki Uzależnień oraz Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej, których działania zostały omówione w Programie Operacyjnym Zdrowie Publiczne i Sport.

Cel operacyjny III.7. Wzmocnienie koordynacji zarządzania polityką społeczną.

- Skuteczne i efektywne zarządzanie obszarem polityki wymaga szerokiego, całościowego oglądu problematyki społecznej oraz wspólnego międzysektorowego, interdyscyplinarnego działania i planowania. Podmioty wchodzące w skład Obszaru Metropolitalnego Gdańska-Gdyni-Sopotu podjęły międzygminny i międzypowiatowy dialog dotyczący wspólnych problemów pomocy społecznej. Cykliczne spotkania zespołu gmin i powiatów OMGGS stały się platformą ponadlokalnej wymiany informacji w zakresie działań podejmowanych w pomocy społecznej, miejscem promocji dobrych praktyk i innowacji, a przede wszystkim podejmowania wspólnych inicjatyw. Jedną ze wspólnych **ponadlokalnych inicjatyw** w ramach współpracy gmin i powiatów województwa pomorskiego i metropolii był projekt dotyczący zarządzania migracjami ludności, w tym w zakresie powstania lokalnych planów integracji cudzoziemców.
- Na potrzeby realizacji projektów prowadzonych w ramach rewitalizacji, aktywizacji zawodowej – „GPS – Gotowość Praca Samodzielność", deinstytucjonalizacji, wsparcia osób z problemami i zaburzeniami psychicznymi oraz autyzmem, edukacji społecznej, przy wykorzystaniu środków z funduszy Unii Europejskiej, **zawiązano 13 interdyscyplinarnych, międzysektorowych partnerstw.**
- Dla lepszej koordynacji projektów utworzono w Wydziale Rozwoju Społecznego Urzędu Miejskiego w Gdańsku Referat Projektów Społecznych, który monitoruje i koordynuje realizację projektów społecznych z funduszy zewnętrznych w partnerstwie z innymi podmiotami.
- W ramach realizacji Programu Operacyjnego Integracja Społeczna i Aktywność Obywatelska do badań społecznych realizowanych przez Urząd Miejski w Gdańsku wprowadzono wybrane kwestie dotyczące polityki społecznej i aktywności obywatelskiej. Podniesiono **jakość zbierania i analizy danych statystycznych** w obszarze polityki społecznej i aktywności obywatelskiej w zakresie sprawozdań obszarowych, np. w zakresie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej. Wprowadzono monitowanie i ewaluację podejmowanych działań na potrzeby realizacji Strategii Rozwoju Miasta Gdańska 2030 Plus oraz Programów Operacyjnych w obszarze społecznym. Podjęto współpracę z What Works Cities i The Center for Government Excellence przy Uniwersytecie Johna Hopkinsa w Baltimore, w zakresie gromadzenia, opracowywania i prezentacji danych i wskaźników. W ramach tejże współpracy przygotowano i zrealizowano warsztat dotyczący tematyki konsultacji społecznych i procesów partycypacyjnych oraz wolontariatu. Podjęte działania pozwoliły prowadzić politykę społeczną ukierunkowaną zgodnie z celami strategicznymi, popartą danymi statystycznymi, rzetelnymi badaniami, diagnozami i opracowaniami. Równolegle zwiększono rolę danych w podejmowaniu

decyzji oraz w komunikacji z mieszkańcami. Zrealizowano i wspierano badania w obszarze społecznym, m.in. dotyczące wolontariatu, migracji czy organizacji pozarządowych oraz podejmowano współpracę z instytucjami badawczymi i placówkami naukowymi.

- Przygotowano i aktualizowano **zestawienia i opracowania informacyjne** dotyczące różnych podmiotów prowadzących zadania w zakresie polityki społecznej w różnych sferach tematycznych, np. placówek świadczących usługi w zakresie zdrowia psychicznego, placówek wsparcia rodziny w sytuacji kryzysowej.
- Opracowano **założenia do wdrożenia systemu informatycznego służącego zarządzaniu obszarem usług, projektów, programów i strategii społecznych,** w tym w zakresie zbierania danych o potrzebach i zasobach, organizacji konkursów na dotacje dla organizacji pozarządowych, monitoringu i ewaluacji.
- Urząd Miejski w Gdańsku oraz jego jednostki organizacyjne pełniły funkcję pośrednika, łącznika i brokera w kontakcie między organizacjami, podmiotami prywatnymi, mieszkańcami i instytucjami.
- **Zawiązano partnerstwa, zespoły, komitety, rady, grupy robocze i tematyczne** w celu planowania, wdrażania i koordynacji działań. W 2016 r. w Gdańsku działało aż 51 różnych zespołów międzysektorowych i międzybranżowych poświęcających swoją uwagę różnym sprawom społecznym lub aktywności obywatelskiej.
- Na potrzeby planowania strategicznego **wprowadzono ujednolicony wzór fiszki dla programów i projektów społecznych w Gdańsku,** z ukierunkowaniem na wspólne wskaźniki o ujednoliconej definicji i metodologii opracowywania, co stanowi element systemu zarządzania jakością strategii, programów, modeli, projektów społecznych.

ryc. 9. Gdańska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2030

- **Wprowadzono standard dla programów i strategii społecznych** zawiązywania zespołów wdrożeniowych w podziale na ciała sterujące, zarządzające i monitorujące.
- Narzucono na realizatorów i zespoły wdrożeniowe projektów, programów i strategii **obowiązkowe działania ewaluacyjne i monitorujące,** wraz ze wzmocnieniem roli aspektu badawczego i diagnostycznego.
- Wydział Rozwoju Społecznego Urzędu Miejskiego Gdańska, koordynuje obszary Edukacji i Wychowania, Zdrowia, Aktywności Obywatelskiej i Wsparcia Społecznego. Realizuje całościową politykę społeczną miasta wspólnie z najważniejszymi jednostkami miejskimi. Na potrzeby realizowanych zadań **dokonano uporządkowania, zmapowania i powiązania zależności Strategii Rozwoju Miasta,** Programów Operacyjnych, programów branżowych, modeli, procedur, oraz kluczowych projektów w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
- W 2016 opracowano i uchwalono m.in. następujące strategiczne dokumenty: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, Model Integracji Imigrantów, Gdański Program Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych, Gdański Program Mieszkalnictwa Społecznego dla osób/rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, Wieloletni Ramowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, Gdański Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Roczny i Wieloletni Program Współpracy Miasta Gdańska z Organizacjami Pozarządowymi. Powstały zespoły zarządzające, sterujące i monitorujące wdrażanie programów. Wszystkie programy są uspójnione oraz skoordynowane ze sobą także przez nadrzędne Programy Operacyjne Strategii Rozwoju Miasta.
- Wzmocnienie koordynacji realizuje się również poprzez działalność zespołu wdrażającego Program Operacyjny Integracja Społeczna i Aktywność Obywatelska.

KOMENTARZ KOORDYNATORA PROGRAMU OPERACYJNEGO

Rok 2016 był pod wieloma względami przełomowy dla obszaru polityki społecznej uwzględniającego aktywność obywatelską i integrację społeczną. Wykonaliśmy żmudną, bardzo pracochłonną i mało medialną pracę związaną z uporządkowaniem kluczowych dokumentów strategicznych i programowych. Przyjęliśmy programy i projekty oraz rozpoczęliśmy ich wdrażanie w różnych nowych obszarach, np. migracji, bezpieczeństwa ekonomicznego i zadłużeń, mieszkalnictwa społecznego. Działo się to wszystko w szerokich partycypacyjnych i czasochłonnych procesach z udziałem wielu interesariuszy. Wdrożyliśmy wiele zmian w zakresie funkcjonowania pomocy społecznej, wydzielając z niej świadczenia socjalne; zreorganizowaliśmy działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, powołaliśmy do życia Gdańskie Centrum Świadczeń, podnosiliśmy jakość działań pracowników socjalnych. Udało się uruchomić wiele nowych projektów wspierających aktywność zawodową i społeczną najuboższych mieszkańców. Miasto Gdańsk rozpoczęło wiele inicjatyw wyrównujących szanse grup zagrożonych wykluczeniem i dyskryminacją. Jako miasto otwartości, wolności i solidarności w praktyce wdrażaliśmy działania służące promowaniu równego traktowania, wspieraniu różnorodności i budowaniu porozumienia między mieszkańcami. Poszukiwaliśmy „tkanki łącznej" – tego, co wspólne mieszkańcom, niezależnie od różnic i podziałów. W końcu wymiernie wspieraliśmy rozwój aktywności obywatelskiej przez nowe formy partycypacji społecznej, tj. panel obywatelski, konsultacje społeczne, pracę nowych rad i zespołów. Dbaliśmy o urzeczywistnianie pojęcia subsydiarności i pomocniczości przez dzielenie się zadaniami z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego czy wymiernie wspierając rady dzielnic. Rozszerzyliśmy działalność domów i klubów sąsiedzkich, podjęliśmy wiele inicjatyw wspierających lokalne społeczności. Wspieraliśmy rozwój wolontariatu, a także promowaliśmy postawy dobroczynności, solidarności społecznej i aktywności obywatelskiej. Z pewnością polityka społeczna jest jednym z najszybciej rozwijających się obszarów polityki publicznej Miasta Gdańska.

„Miasto Gdańsk rozpoczęło wiele inicjatyw wyrównujących szanse grup zagrożonych wykluczeniem i dyskryminacją."

Najważniejsze działania zaplanowane do realizacji w 2017 r.:

- Rozpoczęcie realizacji projektów rewitalizacyjnych w 4 zdegradowanych obszarach miejskich (Nowy Port, Dolne Miasto, Biskupia Górka, Orunia) na kwotę ok. 80 mln zł; przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji.
- W marcu 2017 r. – rozpoczęcie partnerskiego projektu „Metropolitalny System Aktywizacji Społeczno-Zawodowej" (w ramach ZIT) z 9 organizacjami pozarządowymi w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej najbardziej wykluczonych gdańszczan (szczególnie w obszarach rewitalizowanych i zdegradowanych) o wartości ponad 20 mln zł.

- Reorganizacja Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku, w szczególności nowy podział centrów pracy socjalnej (nowe CPS i zmiana ich lokalizacji).
- Rozwój i wzmocnienie istniejących domów i klubów sąsiedzkich; opracowanie i wdrożenie Modelu Wspierania Rozwoju Społeczności Lokalnych.
- Znaczne rozszerzenie współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi; podniesienie o 10 mln zł kwoty przeznaczonej na współpracę z organizacjami oraz realizacja wielu partnerskich projektów społecznych.
- Rozpoczęcie prac i wdrożenie Gdańskiego Programu Rozwiązywania Problemu Bezdomności 2017–2023; obchody Roku Brata Alberta w Gdańsku; prace nad Gdańskim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2018–2020.
- Rozwój infrastruktury społecznej, w tym realizacja inwestycji miejskich w zakresie powstawania mieszkań wspomaganych i mieszkań ze wsparciem dla osób (rodzin) zagrożonych wykluczeniem społecznym, nowe siedziby centrów pracy socjalnej, powstanie kolejnych centrów lokalnych, domów sąsiedzkich, nowe placówki i ośrodki wsparcia dla najbardziej potrzebujących gdańszczan.
- Przygotowanie projektu Gdańsk Solidarity HUB, którego misją jest stworzenie miejsca łączącego aktywność obywatelską i innowacje społeczne, świadczącego kompleksowe, komplementarne usługi dla mieszkańców, grup nieformalnych, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej oraz społecznie odpowiedzialnego biznesu. Miejsca rozwoju społecznych i kulturowych kompetencji obecnych, nowych i przyszłych mieszkańców Gdańska, które pozwalają na unikanie segregacji społecznej i zawodowej w myśl zasady włączania we wszystkie działania, a nie wyróżniania.
- Kontynuacja i rozwijanie działań ukierunkowanych na integrację imigrantów w Gdańsku, a także działania edukacyjne skierowane do społeczności gdańszczan i gdańszczanek.
- Rozpoczęcie prac nad polityką równościową Miasta Gdańska, z wykorzystaniem Karty Różnorodności oraz Europejskiej karty równości kobiet i mężczyzn w życiu lokalnym.
- Realizacja wielu programów i projektów skierowanych do najuboższych, najbardziej potrzebujących gdańszczan.
- Wdrożenie systemu mapowania potrzeb i problemów społecznych, a także elektronicznego systemu dotacji dla organizacji pozarządowych.

Piotr Olech

zastępca dyrektora ds. integracji społecznej
Wydziału Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW OPERACYJNYCH

Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	2012	2013	2014	2015	2016
Cel III.1. Zwiększenie potencjału rozwojowego społeczności lokalnych, rodzin i osób.	**III.1.a.** Liczba ofert w poszczególnych usługach społecznych zgodnie z katalogiem usług społecznych. *Przewidywany termin opracowania katalogu usług społecznych: 2017 r.* *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	●	●	w trakcie realizacji, dane będą dostępne za 2017 r.
	III.1.b. Poczucie możliwości realizacji własnych celów życiowych w ocenie mieszkańców. *Odsetek respondentów, którzy w 2016 r. w badaniu „Jakość życia w Gdańsku" udzielili odpowiedzi „bardzo dobrze" i „raczej dobrze" na pytanie: „Jak ocenia Pan(i) możliwość realizacji własnych celów życiowych?"* *Źródło: Badanie „Jakość życia w Gdańsku", 2016 r.*	●	●	●	●	71,0%
	III.1.c. Liczba dzielnic, w których działają partnerstwa lokalne. *Partnerstwa lokalne to formalna lub nieformalna koalicja organizacji, instytucji i innych podmiotów z sektora pozarządowego, publicznego i prywatnego, działająca w danej dzielnicy lub rejonie, współpracująca z Wydziałem Rozwoju Społecznego i wpisana na listę gdańskich partnerstw lokalnych* *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	●	●	8 (Orunia, Nowy Port, Dolne Miasto, Biskupia Górka, Siedlce, Przymorze, Osowa, Strzyża)
	III.1.d. Liczba inicjatyw realizowanych w ramach funduszu senioralnego, młodzieżowego, kulturalnego. *W ramach ww. funduszy co roku przeznacza się określoną kwotę na animowanie działań nieformalnych grup gdańszczan* *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	10	114	127	137

Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	2012	2013	2014	2015	2016
	w tym:					
	fundusz senioralny	●	10	63	80	66
	fundusz młodzieżowy	●	●	51	47	50
	fundusz kulturalny	●	●	●	●	21
	III.1.e. Liczba inicjatyw realizowanych w ramach inicjatywy lokalnej. *Inicjatywa lokalna to animowanie działań społeczności lokalnych; polega na współpracy UMG z mieszkańcami w celu wspólnego realizowania zadań, których inicjatorami są nieformalne grupy mieszkańców. Zakres inicjatyw lokalnych został określony z art. 19b Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Przewidywany termin opracowania danych to koniec 2017 r.* *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	●	●	w trakcie realizacji, dane będą dostępne za 2017 r.
Cel III.2. Zwiększenie roli mieszkańców, organizacji, instytucji i innych podmiotów w kreowaniu polityk miejskich.	**III.2.a.** Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz procesów partycypacyjnych. *W ramach wskaźnika liczono poszczególne konsultacje społeczne i procesy partycypacyjne, zrealizowane przez Urząd Miejski w Gdańsku i jednostki organizacyjne Miasta* *Źródło: Wydział Promocji i Komunikacji Społecznej, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	●	●	86
	III.2.b. Zadowolenie mieszkańców z możliwości wpływania na działania władz miasta. *Odsetek respondentów, którzy w 2016 r. w badaniu opinii społecznej w Gdańsku udzielili odpowiedzi „bardzo dobrze" i „raczej dobrze" na pytanie: „Jak ocenia Pan(i) swoje możliwości wpływania na działania władz miasta w Gdańsku?"* *Źródło: Badanie opinii społecznej zrealizowane w Gdańsku w 2016 r. na zlecenie Urzędu Miejskiego w Gdańsku*	●	●	●	●	28,1%

Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	2012	2013	2014	2015	2016
	III.2.c. Frekwencja w głosowaniu w ramach budżetu obywatelskiego. *Frekwencja w głosowaniu to odsetek uprawnionych do głosowania, którzy oddali głos. Przez uprawnionych do głosowania w Budżecie Obywatelskim w Gdańsku w 2016 r. rozumie się osoby powyżej 16. roku życia, zameldowane stale lub czasowo w Gdańsku bądź wpisane do stałego rejestru wyborców* *Źródło: Wydział Promocji i Komunikacji Społecznej, Urząd Miejski w Gdańsku*	brak budżetu obywatelskiego	brak budżetu obywatelskiego	13,6 – pilotaż / 10,13 – Budżet Obywatelski	9,09	10,0
Cel III.3. Zwiększenie roli wolontariatu jako aktywności społecznej.	**III.3.a.** Liczba zbudowanych „ścieżek wolontariatu". *„Ścieżki wolontariatu" to programy wolontariatu realizowane na 6 obszarach, w których działają wolontariusze; zostały opisane w dokumencie Partnerstwa na rzecz Wolontariatu Miasta Gdańska* *Źródło: Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku; Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	6	6	6
	III.3.b. Liczba ofert w poszczególnych „ścieżkach wolontariatu". *Oferty pracy wolontariackiej w organizacjach i instytucjach publicznych realizowane w ramach poszczególnych „ścieżek wolontariatu" (zob. wskaźnik III.3.a). Jedna oferta może być skierowana do wielu wolontariuszy* *Źródło: Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku; Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	●	●	pomocowy, w tym edukacja i wychowanie, prozwierzęcy/ekologiczny – 211; kultura – 86; przestrzeń publiczna – 34; sportowy – 37
	III.3.c. Liczba wolontariuszy w poszczególnych „ścieżkach wolontariatu". *Wskaźnik obejmuje wolontariuszy realizujących oferty wolontariackie w organizacjach i instytucjach publicznych w ramach poszczególnych „ścieżek wolontariatu" (zob, wskaźnik III.3.a.)* *Źródło: Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku; Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	2475	3566	4157	3563
	w tym:					
	wolontariat pomocowy, edukacja i wychowanie	●	863	915	898	951
	kultura	●	642	924	832	872
	przestrzeń publiczna	●	655	643	1065	648

Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	2012	2013	2014	2015	2016
	wolontariat ekologiczny	●	115	120	141	b.d.
	wolontariat sportowy	●	100	440	550	748
	wolontariat seniorów	●	100	524	671	344
	III.3.d. Liczba podmiotów przyjmujących wolontariuszy. *Organizacje i instytucje publiczne oferujące miejsca pracy dla wolontariuszy* *Źródło: Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku; Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	●	●	229
	III.3.e. Znaczenie wolontariatu jako aktywności społecznej w ocenie mieszkańców. *Odsetek respondentów, którzy w 2016 r. w badaniu opinii społecznej w Gdańsku udzielili odpowiedzi „bardzo dobrze" i „raczej dobrze" na pytanie: „Czy dla Pana(i) osobiście – niezależnie, czy w ostatnim roku był(a) Pan(i) w wolontariat zaangażowany(a) czy nie – wolontariat jako forma aktywności społecznej jest czymś ważnym? "* *Źródło: Badanie opinii społecznej zrealizowane w Gdańsku w 2016 r. na zlecenie Urzędu Miejskiego w Gdańsku.*	●	●	●	●	75,3%
Cel III.4. Podniesienie jakości oraz zwiększenie zakresu współpracy sektora pozarządowego z Miastem.	**III.4.a.** Liczba wdrożonych narzędzi w procesie zarządzania zadaniami realizowanymi przez organizacje pozarządowe. *Narzędzia wspierające zarządzanie zadaniami realizowanymi przez organizacje pozarządowe. W 2016 r. na interaktywną mapę Gdańska dostępną na stronie internetowej naniesiono punkty usług społecznych* *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	●	●	1
	III.4.b. Zadowolenie przedstawicieli sektora pozarządowego ze współpracy z miastem. *Średnia ocena współpracy organizacji pozarządowych z Gminą Gdańsk (w skali „szkolnej", gdzie 1 to ocena niedostateczna, a 6 – celująca) w badaniu „Ocena współpracy organizacji pozarządowych z Urzędem Miejskim w Gdańsku"* *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	●	●	4,33

Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	2012	2013	2014	2015	2016
	III.4.c. Liczba beneficjentów zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe. *Jedna osoba mogła zostać liczona wielokrotnie* *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	●	532 812	445 613
	Udział wydatków na współpracę z organizacjami pozarządowymi w wydatkach bieżących. *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	1,82%	1,87%	1,96%	2,04%	1,86%
	Liczba zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe. *Zadania, które Miasto Gdańsk przekazało do realizacji organizacjom pozarządowym, opisane w rocznym Programie Współpracy Miasta Gdańska z Organizacjami Pozarządowymi w ramach poszczególnych priorytetów współpracy na dany rok* *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	69	77	86	93	90
Cel III.5. Podniesienie jakości systemu wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej.	**III.5.a.** Liczba usług wspierających rodzinę, dostępnych lokalnie w dzielnicach. *Usługi wspierające rozumiane zgodnie z art.10 ust. 3; art. 76 ust. 4 pkt 3a, 5, 6, 9, 10, 12, 14, 17; art. 77 ust. 3 pkt 4 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku*	●	●	●	●	1405
	III.5.b. Liczba indywidualnych ścieżek wsparcia dla rodzin. *Indywidualne ścieżki wsparcia rozumiane jako plany pomocy w pokonywaniu trudności w opiece i wychowaniu dzieci* *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku*	291	368	293	362	353
	III.5.c. Liczba rodzin na jednego asystenta rodziny. *Iloraz liczby rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i liczby asystentów rodziny* *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku*	10,63	16,14	12,74	13,92	14,42

Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	2012	2013	2014	2015	2016
	III.5.d. Liczba udzielonych usług wspierających rodzinę. *Zob. wskaźnik III.5.a* *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku*	●	●	●	●	742
	III.5.e. Liczba wychowanków pieczy zastępczej realizujących „indywidualne ścieżki wejścia na rynek pracy". *Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej indywidualny program usamodzielnienia jest opracowywany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia i określa w szczególności: zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia oraz sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych* *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku*	464	539	492	457	476
	III.5.f. Liczba rodzin zastępczych na jednego koordynatora pieczy. *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku*	18	31,25	29,14	15,69	15,79
	III.5.g. Liczba osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku*	429	436	399	377	367
	Odsetek dzieci w pieczy zastępczej, które znajdują się w rodzinnej pieczy zastępczej. *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku*	65,89	64,92	64,37	69,63	72,85
	Liczba rodzin z problemem opiekuńczo-wychowawczym przypadająca na asystenta rodziny. *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku*	224,13	237,86	65,65	61,54	57,70
	Liczba rodzin zastępczych z problemem opiekuńczo-wychowawczym przypadająca na koordynatora pieczy. *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku*	●	●	●	●	7,37

Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	2012	2013	2014	2015	2016
Cel III.6. Podniesienie jakości systemu integracji społecznej.	**III.6.a.** Liczba usług wspierających, dostępnych lokalnie w dzielnicach. *Usługi wpierające osoby i rodziny w trudnej sytuacji życiowej wynikają m.in. z art. 36 ust. 2 pkt a, g, i, j, l, m, o Ustawy o pomocy społecznej* *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku; Gdański Urząd Pracy*	6823	7038	7196	7457	7052
	III.6.b. Liczba osób objętych instrumentami aktywnej integracji. *Instrumenty aktywnej integracji mają na celu: odbudowę i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społecznym i odgrywania ról społecznych, odbudowę i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy lub zapobieganie procesom ubóstwa, marginalizacji i wykluczenia społecznego. Instrumenty aktywnej integracji we wskaźniku należy rozumieć jako: instrumenty edukacyjne, m.in. kursy, szkolenia, uzupełnianie wykształcenia; instrumenty zdrowotne, m.in. terapia, profilaktyka; instrumenty społeczne, m.in. asystentura, wsparcie we właściwym odgrywaniu ról rodzinnych; instrumenty zawodowe, m.in. staże, praktyki* *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku; Gdański Urząd Pracy; Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	446	275	92	126	429
	III.6.c. Liczba klientów na jednego pracownika socjalnego. *Przez liczbę klientów rozumie się liczbę osób korzystających z pomocy społecznej* *Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku;*	75,23	76,19	81,35	82,08	65,15
Cel III.7. Wzmocnienie koordynacji zarządzania polityką społeczną.	**III.7.a.** Liczba programów opracowanych według uspójnionego wzoru. *W Wydziale Rozwoju Społecznego zastosowano ujednolicony szablon opracowywania programów i dokumentów strategicznych* *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	0	2	8
	III.7.b. Liczba zdefiniowanych wspólnych programowych wskaźników. *W Wydziale Rozwoju Społecznego wdraża się systemowe ujednolicenie metodologiczne i unifikację wskaźników poszczególnych programów i dokumentów strategicznych* *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	●	●	w trakcie realizacji, dane będą dostępne za 2017 r.

Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	2012	2013	2014	2015	2016
	III.7.c. Liczba współrealizowanych projektów metropolitalnych. *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	●	●	●	●	w trakcie realizacji, dane będą dostępne za 2017 r.
	III.7.d. Liczba partnerstw interdyscyplinarnych i międzybranżowych. *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	27	29	31	43	51
	III.7.e. Liczba programów i projektów międzysektorowych. *Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku*	6	6	5	6	8

● *brak danych lub zjawisko nie występowało*

Zespół ds. Koordynacji i Ewaluacji Programów Operacyjnych:

Katarzyna Drozd-Wiśniewska
Marcin Hrynkiewicz
Żaneta Kucharska
Michał Miguła
Robert Wójcik
Jacek Zabłotny
Bożena Żmijewska

Wydawca:

Urząd Miejski w Gdańsku
ul. Nowe Ogrody 8/12
80-803 Gdańsk
www.gdansk.pl/strategia

Gdańsk 2017

GDAŃSK 2030 PLUS
STRATEGIA ROZWOJU MIASTA

Dokument „Gdańsk Programy Operacyjne 2023" przyjęty został
Uchwałą nr XVII / 514 / 15 Rady Miasta Gdańska
z dnia 17 grudnia 2015 roku